

DE KINDERRECHTENREIS DOCENTENHANDLEIDING

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

COLOFON

Concept, research en uitwerking: Kirsja Oudshoorn (AI)
Redactie: Ellen Nieuwenhuis, Jeroen Teitler en
Arend Hulshof (allen AI)

Bedankt voor het uittesten:
leerlingen van groep 7 en meester Rob
leerlingen van groep 8 en juf Marlies
van basisschool De Kyckert in Wateringen
leerlingen van groep 8 en juf Annemarie
van basisschool Het Lichtbaken in Den Haag
Bedankt voor het meedenken en meelesen:
basisonderwijs: Annemarie Smits, Ruth Jager en
Gitta van Blitterswijk
voortgezet onderwijs: Mathieu Arnouts,
Vicky van Winden en Klaas de Vries
lerarenopleiding basisonderwijs: Yolande Potjer

Illustraties: Mark Janssen
Foto's: Amnesty International (p10,22,28,29),
AP Photo: Hussein Malla (p8),
Hollandse Hoogte: David Rozing (p4),
Panos Pictures: Petterik Wiggers (p18),
Reuters: Marko Djurica (p6), Athar Hussain (p12),
Stringer Shanghai (p14), Reuters Photographer (p16),
Nacho Doce (p20).
Vormgeving: Karel Oosting
Druk: EMP Grafimedia

© Amnesty International

Amnesty International
Postbus 1968
1000 BZ Amsterdam
T (020) 626 44 36
E jongeren@amnesty.nl
www.amnestyopschool.nl en www.amnesty.nl

01/16

AMNESTY
INTERNATIONAL

HET VN-KINDERRECHTENVERDRAG

verkorte versie

artikel 1 – Een kind ben je onder de achttien jaar.

artikel 2 – Discriminatie is verboden.

(TijdReis: Wereldoorlogen)

artikel 3 – Beslissingen die jou als kind aangaan, moeten in jouw belang worden genomen. Je hebt recht op bescherming door de overheid.

artikel 4 – De overheid moet ervoor zorgen dat de rechten van kinderen beschermd worden.

(TijdReis: Televisie en Computers)

artikel 5 – De overheid moet ouders respecteren in de opvoeding van hun kinderen.

artikel 6 – Je hebt recht op leven en op ontwikkeling.

(WereldReis: Iran)

artikel 7 – Je hebt recht op je eigen naam en nationaliteit. **(TijdReis: Pruiken en Revoluties)**

artikel 8 – De overheid moet de identiteit, naam en nationaliteit van kinderen beschermen.

artikel 9 – Je hebt het recht om bij beide ouders te wonen. Als je ouders gescheiden zijn, mag je met allebei je ouders omgaan.

artikel 10 – Je mag je ouders overal bezoeken, ook als ze in verschillende landen wonen.

artikel 11 – De overheid moet ervoor zorgen dat een kind niet kan worden ontvoerd naar het buitenland door bijvoorbeeld één van de ouders.

artikel 12 – Afspraken over kinderen worden gemaakt met kinderen.

artikel 13 – Je hebt het recht om je eigen mening te geven en informatie te zoeken en door te geven.

(WereldReis: China)

artikel 14 – Je hebt recht op je eigen geloof.

(TijdReis: Ontdekkers en Hervormers)

artikel 15 – Je hebt het recht samen te komen en een club op te richten.

artikel 16 – Je hebt recht op privacy.

artikel 17 – Je hebt recht op begrijpelijke informatie.

artikel 18 – Je hebt recht op een goede opvoeding door je ouders. De overheid moet hen daarbij helpen.

(WereldReis: Pakistan)

artikel 19 – De overheid moet je beschermen tegen mishandeling. **(WereldReis: Nederland)**

artikel 20 – De overheid moet extra goed voor je zorgen en je helpen als je ouders dat even niet kunnen of als je geen ouders meer hebt.

(TijdReis: Regenten en Vorsten)

artikel 21 – Kinderen worden alleen geadopteerd als dat voor hen de beste oplossing is.

artikel 22 – Als vluchteling heb je recht op speciale bescherming. **(WereldReis: Syrië)**

artikel 23 – Je hebt recht op hulp als je een handicap hebt.

artikel 24 – Je hebt recht op een goede gezondheid en op hulp als je ziek bent. **(WereldReis: Nigeria en TijdReis: Steden en Staten)**

artikel 25 – Kinderen die uit huis zijn geplaatst, hebben er recht op dat regelmatig wordt gekeken of de behandeling nog wel de beste is.

artikel 26 – Alle middelen die de overheid heeft om mensen te helpen, moeten voor alle kinderen bereikbaar zijn.

artikel 27 – Je hebt het recht op goede omstandigheden om jezelf te kunnen ontwikkelen, belangrijk zijn voeding, kleding en huisvesting.

(WereldReis: Brazilië)

artikel 28 – Je hebt recht op onderwijs.

(TijdReis: Grieken en Romeinen)

artikel 29 – Je hebt recht op onderwijs dat zich richt op het ontwikkelen van je talenten en je leert over respect voor andere mensen en de natuur.

(WereldReis: Roemenië)

artikel 30 – Je hebt recht op je eigen cultuur.

artikel 31 – Je hebt recht op rust en vrije tijd en je hebt recht om te spelen. **(TijdReis: Jagers en Boeren)**

artikel 32 – Overheden moeten een minimumleeftijd voor werk instellen en kinderen beschermen tegen gevaarlijk en schadelijk werk.

(TijdReis: Burgers en Stoommachines)

artikel 33 – De overheid moet je beschermen tegen drugs.

artikel 34 – De overheid moet je beschermen tegen seksueel misbruik.

artikel 35 – Het is verboden om kinderen te ontvoeren, verkopen of verhandelen.

(TijdReis: Monniken en Ridders)

artikel 36 – De overheid moet je beschermen tegen uitbuiting en mishandeling.

artikel 37 – Je hebt recht op een goede behandeling in de gevangenis. Je mag niet gemarteld worden, en geen levenslang of de doodstraf krijgen. Opsluiting van een kind mag alleen als uiterste maatregel en dan zo kort mogelijk. **(WereldReis: VS)**

artikel 38 – Als het oorlog is, moet de overheid jou extra beschermen. Soldaten zijn bij voorkeur boven de achttien en als je jonger bent dan vijftien mag je niet in het leger. **(WereldReis: DR Congo)**

artikel 39 – Je hebt recht op slachtofferhulp.

artikel 40 – Je hebt recht op een eerlijk proces dat rekening houdt met jouw leeftijd.

artikel 41 – Als de wetten van een land de rechten van kinderen beter beschermen dan dit Kinderverdrag, gelden die wetten en niet dit verdrag.

INLEIDING

Kinderen hebben het recht hun rechten te kennen. De afdeling Educatie van Amnesty International heeft daarom het lespakket **De KinderRechtenReis** ontwikkeld. Dit lespakket bevat materiaal voor twee volledige lessen en een set extra opdrachten. De twee lessen zijn onafhankelijk van elkaar te maken, maar vullen elkaar wel aan. Leerlingen gaan op *WereldReis* en maken een *TijdReis*.

Tijdens de *WereldReis* lezen ze over de rechten van kinderen (per land komt er een specifieke kinderrechtschending aan de orde), 'fotograferen' ze hun reisetappes, verdiepen zich per groepje in enkele landen middels 'opdrachten' en 'nadenkertjes' en schrijven individueel een logboekpagina. De les wordt klassikaal afgesloten met een spel waardoor de leerlingen op een luchtige manier de behandelde stof (de hele 'reis') verwerken .

De *TijdReis* kent dezelfde opzet en speelt zich af in Nederland. Aan de hand van de tien tijdvakken komen ook in deze les tien kinderrechten aan bod. Tijdens beide reizen wordt het verband tussen 'hier en daar' en 'verleden en heden' gelegd.

De KinderRechtenReis kan een uitstekende basis zijn voor een thema- of projectweek die over kinderrechten, burgerschap of bijvoorbeeld andere (ontwikkelings)landen gaat. Naast de twee genoemde lessen zijn extra opdrachten bijgevoegd, die leerlingen individueel, in tweetallen, in groepjes of met de hele klas kunnen uitvoeren.

Het lespakket **De KinderRechtenReis** is bestemd voor groep 7 en 8 van de basisschool en voor brugklassen VMBO (per klas en niveau nader te bepalen).

MATERIALEN LESPAKKET 'DE KINDERRECHTENREIS'

Leerkracht:

- KinderRechtenReis lespakket met extra opdrachten voor individuele leerlingen, tweetallen, groepjes en de hele klas
- Handleiding, inclusief achtergrondinformatie en antwoorden bij WereldReis en TijdReis
- Stempel
- Certificaten (2)

Leerlingen (32):

- Werkboek (WereldReis en TijdReis)
- Knipvel met foto's en tekeningen
- Kaart (historische kaarten van Nederland en een wereldkaart)
- Ansichtkaart
- Agendaclip

KORTE BESCHRIJVING INHOUD

Dit lespakket bestaat uit twee lessen. Deze zijn onafhankelijk van elkaar te maken. In elke les komen tien kinderrechten aan bod, in totaal twintig rechten. Om precies te zijn gaat het om negentien verschillende kinderrechten, want één kinderrecht, het recht op een goede gezondheid en op hulp als je ziek bent, komt in zowel de WereldReis als de TijdReis aan de orde.

De leerlingen gaan in de ene les op 'wereldreis' en in de andere les op 'tijdreis'. Tijdens hun wereldreis ontdekken ze dat de kinderen in veel landen niet van al hun rechten kunnen genieten. Ze lezen over de manier waarop kinderrechten in de verschillende landen onder druk staan. Tijdens hun tijdreis leren de leerlingen dat de kinderen in Nederland niet altijd al rechten hadden. Ook leren ze dat in vroeger tijden andere opvattingen golden, en dat er pas sinds kort echt van rechten voor kinderen gesproken kan worden.

OPTIES VOOR INZETTEN LESPAKKET 'DE KINDERRECHTENREIS' IN EEN BREDER KADER

- 1) Dit pakket sluit aan bij de les die de eenheid Educatie Amnesty International heeft ontwikkeld voor groep 5 en 6 van de basisschool, *Kinderen die gewoon kinderen willen zijn*. Dat gaat over sprookjeskinderen die reizen naar een ander land en de werkbladen voor de leerlingen zijn vormgegeven als paspoort. Tijdens deze les komt een aantal kinderrechten aan de orde.
- 2) Om een betere leeropbrengst tot stand te brengen is het goed om vooraf een algemene introductieles over kinderrechten te (laten) geven. Dit kan gemakkelijk met behulp van de website www.amnestyopschool.nl, het informatieboekje *Kinderrechten* en *Het werk van Amnesty* of de Kinderrechten Paspoortjes (uitgebreide folder) en de Kinderrechten Poster (voor in de klas). Al dit materiaal is speciaal voor de basisschool ontwikkeld. Voor meer informatie en het bestellen van het materiaal, zie www.amnestyopschool.nl.

BEGINSITUATIE LEERLINGEN

- De leerlingen kunnen uitleggen dat hun leven hier in Nederland anders is dan het leven van kinderen elders op de wereld. Dat heeft te maken met bijvoorbeeld verschillen in welvaart, cultuur, geloof en geografie.
- De leerlingen kunnen overweg met de wereldkaart.
- De leerlingen zijn bekend met de tien tijdvakken.
- De leerlingen kunnen zowel individueel, in tweetallen, en in groepjes goed (samen)werken.

LESDOELEN

- De leerling raakt geïnteresseerd in het onderwerp kinderrechten.
- De leerling kan na afloop van de WereldReis of de TijdReis minimaal vijf kinderrechten opnoemen en schendingen ervan uitleggen aan de hand van voorbeelden.
- De leerling kan vertellen hoe het met de rechten van kinderen in Nederland is gesteld, in verhouding tot een aantal andere landen in de wereld. De leerling kan hierbij voorbeelden geven.
- De leerling kan uitleggen hoe de rechten van kinderen in Nederland in de loop der eeuwen steeds meer erkend en beschermd werden. De leerling kan hierbij voorbeelden geven.
- De leerling is in staat om te reflecteren op de les en zijn eigen leerproces.
- De leerling is in staat om zowel individueel, in groepjes als klassikaal goed (samen) te werken.

AANSLUITING BIJ KERNDOELEN

Taal

- 4) De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieteksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.
- 9) De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.
- 12) De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

Oriëntatie op jezelf en de wereld: samenleving

- 37) De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.

Oriëntatie op jezelf en de wereld: ruimte

- 50) De leerlingen leren omgaan met kaart en atlas, beheersen de basistopografie van Nederland, Europa en de rest van de wereld en ontwikkelen een eigentijds geografisch wereldbeeld.

Oriëntatie op jezelf en de wereld: tijd

- 52) De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken: jagers en boeren; Grieken en Romeinen; monniken en ridders; steden en staten; ontdekkers en hervormers; regenten en vorsten; pruiken en revoluties; burgers en stoommachines; wereldoorlogen en holocaust; televisie en computer.

KIJK VOOR MEER INFORMATIE OOK EENS OP DE VOLGENDE WEBSITES

www.amnestyopschool.nl
www.unicef.nl
www.stopchildlabour.eu
www.warchild.nl
www.annefrank.org
www.rodekruis.nl/kindersite
www.anno.nl
www.entoen.nu

ACHTERGRONDINFORMATIE AMNESTY INTERNATIONAL

1) *Amnesty's missie*

Amnesty International streeft naar een wereld waarin iedereen alle rechten geniet die zijn vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en andere internationale mensenrechtendocumenten. Dit streven wordt inhoud gegeven door het doen van onderzoek en het voeren van actie gericht op het tegengaan en stoppen van ernstige schendingen van al deze rechten, zoals het recht op lichamelijke en geestelijke onschendbaarheid, het recht op vrijheid van geweten en meningsuiting, en het recht om niet te worden gediscrimineerd.

2) *Geschiedenis*

Op 19 november 1960 las de Londense advocaat Peter Benenson in de krant een bericht over twee Portugese studenten die tot zeven jaar gevangenisstraf waren veroordeeld omdat ze een dronk uitbrachten op de vrijheid. Benenson was verontwaardigd en startte de actie 'Appeal voor Amnesty 1961'. Intussen is 'Appeal voor Amnesty 1961' uitgegroeid tot het Amnesty International van nu: een bekende mensenrechtenorganisatie, die steun krijgt uit de hele wereld.

ACHTERGRONDINFORMATIE KINDERRECHTEN

Er zijn 54 kinderrechten, waarvan de laatste dertien over het verdrag zelf gaan. Daarom hanteren wij de 41 rechten, waarvan de laatste (artikel 41) stelt dat alle rechten in het betreffende land die beter voorzien in de rechten voor kinderen, geldig zijn boven het Verdrag voor de Rechten van het Kind.

1) *Geschiedenis*

De Volkenbond nam in 1924 een verklaring aan. De aanleiding waren de gruwelen van de Eerste Wereldoorlog. Men kwam tot een vijftal rechten, bedoeld om het kind te beschermen. Een voorbeeld: het kind moet als het ziek of gewond is voldoende medische zorg krijgen. Er werd niet vanuit het kind gedacht, maar voor het kind gedacht. Natuurlijk leidde de Tweede Wereldoorlog tot meer belangstelling voor mensenrechten. Dit komt naar voren in het aannemen in 1948 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Twee jaar later werd het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens aangenomen. Ook werd de Verklaring die de Volkenbond in 1924 opstelde, opnieuw tegen het licht gehouden. Uiteindelijk resulteerde dat in 1959 tot het aannemen door de Verenigde Naties van de Verklaring van de Rechten van het Kind. In 1979, toen deze verklaring twintig jaar bestond, gingen er stemmen op om de mogelijkheden van een verdrag te onderzoeken. Een verdrag geeft immers een veel steviger, internationale basis dan een verklaring, aangezien het juridisch bindend is. Voor het eerst waren de internationale non-gouvernementele organisaties de belangrijkste leveranciers voor zowel inhoud als ontwerp teksten. In 1989 was het dan eindelijk zover, het verdrag kon worden voorgelegd aan de lidstaten van de VN. In het verdrag komt een nieuw kindbeeld naar voren. Een kind wordt namelijk niet gezien als een hulpeloos onderwerp van liefdadigheid, maar ook niet als eigendom van de ouders. Kinderen zijn mensen hun eigen rechten. Kinderen worden gezien als individuen, als familieleden en als lid van de gemeenschap.

2) *Indeling*

Je kunt de kinderrechten volgens de klassieke mensenrechtenindeling indelen:

- politieke rechten, zoals het recht op een eerlijke rechtszaak waarin rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind
- burgerlijke rechten, zoals het recht op een naam
- sociale rechten, zoals het recht op een goede adoptieregeling
- economische rechten, zoals bescherming tegen economische exploitatie
- culturele rechten, zoals het recht op het spreken in de eigen taal.

Bij kinderrechten is het ook gebruikelijk om de indeling in 'de drie P's te maken. Dit komt uit het Engels en staat voor *protection rights* (bescherming), *participation rights* (participatie) en *provision rights* (voorziening). De rechten worden ook wel eens omschreven als 'blijf van mij af' rechten (bescherming tegen levenslange gevangenisstraf), 'ik heb een mening' rechten (meepraten met beslissingen die over het kind gaan), 'zorg voor mij' rechten (recht op onderwijs) en 'ik heb extra zorg nodig' rechten (kinderen die gevlucht zijn).

WERELDREIS

onderdelen:

duur:

VOORSTELLEN

klassikaal

Naam, gastdocent Amnesty International

5

INLEIDING OPTIE 1

klassikaal

DVD

DVD gemaakt bij De KinderRechtenReis, over kinderrechten in Nederland en daarbuiten, en het werk van Amnesty International.

5

nodig:

DVD-speler

INLEIDING OPTIE 2

klassikaal

BESPREEK GEZEGDE

Bespreek het gezegde *Oost west thuis best*. Stel de volgende vragen: wat is het verschil tussen 'huis' en 'thuis'? Hoe vind jij het om op reis te gaan? Hoe is het om weer thuis te komen nadat je weg bent geweest?

5

nodig:

werkboek pagina 1

INLEIDING OPTIE 3

klassikaal

SPEL

Speel het spel 'Ik ga op reis en ik neem mee...'

10

KERN A

individueel of in tweetallen:
leerlingen lezen de teksten en beantwoorden de kinderrechtenvraag om welk kinderrecht gaat het?

nodig:

werkboek, wereldkaart, stempel

ZOEKEN NAAR KINDERRECHTEN

De leerlingen starten hun WereldReis in Nederland. Daarna vervolgen zij hun reis naar Roemenië. Bij elk land is een kinderrechtenkwesitie beschreven. Die tekst staat in het werkboek. Leerlingen moeten de informatietekst lezen en de vraag over welk kinderrecht het hier gaat, beantwoorden. Op pagina 3 in hun werkboek staan alle kinderrechten in het kort genoemd. Daar zoeken de leerlingen het recht dat van toepassing is op de beschreven kwesitie in Nederland, Roemenië enzovoorts. De tien betreffende rechten zijn vetgedrukt, daar moeten ze uit kiezen. Ze noteren het kinderrecht. *Let op: per land worden meerdere kinderrechten geschonden!* Leg dit uit, want leerlingen komen hier uit zichzelf mee, wat ook de bedoeling is. Ze leren zo dat het ene recht met het andere te maken heeft: ondeelbaarheid. Vervolgens maken ze een foto, dat wil zeggen: ze knippen de juiste foto uit en plakken die op de wereldkaart in het juiste hokje bij Nederland, Roemenië enzovoorts. Zo vervolgen zij hun wereldreis in (na Roemenië) nog acht verschillende landen

20-25

Als de leerlingen klaar zijn, laten zij de ingevulde kinderrechten zien.

U kunt dat controleren; zie antwoorden in deze handleiding op pagina 16.

Vervolgens is het de bedoeling dat u een stempel zet op pagina 24 van het werkboek van de leerling.

KERN B

groepjes:
per groepje verdiepen de leerlingen zich door het maken van de opdracht en het nadenkertje

nodig:

werkboek

VERDIEPEN IN LANDEN

In vijf groepjes verdiepen de leerlingen zich in twee landen en maken de bijbehorende opdrachten en nadenkertjes. Daarna kort klassikaal bespreken.

10

VERWERKING 1 (NA KERN A)	LOGBOEK	
<p>individueel</p> <p>nodig: werkboek pagina 25</p>	<p>Leerlingen moeten vijf vragen schriftelijk beantwoorden in hun logboek WereldReis.</p> <p>1) Hoe vond je het om deze Wereldreis te maken? 2) Welk verhaal in de WereldReis verbaast je? 3) Welk verhaal in de Wereldreis maakt je boos? 4) Noem drie kinderrechten die je bent tegengekomen tijdens deze WereldReis, die je nooit meer zult vergeten. 5) Vind je dat het in de wereld slecht of goed met de rechten van kinderen is gesteld? Leg je antwoord uit.</p>	5-10
VERWERKING 2	RUGZAK OP / RUGZAK AF SPEL	
<p>klassikaal</p> <p>nodig: werkboek pagina 27-29, certificaet, stempel</p>	<p>In de handleiding op pagina 17 staan tien vragen die betrekking hebben op de zojuist afgelegde WereldReis.</p> <p>Lees vraag 1 voor en geef twee antwoordmogelijkheden. Het ene antwoord hoort bij <i>rugzak op</i>, het andere bij <i>rugzak af</i>. De leerlingen gaan staan. Alle leerlingen bedenken zelf hun antwoord en houden ofwel <i>rugzak op</i> ofwel <i>rugzak af</i> in de lucht. Alleen de leerlingen die het juiste antwoord hebben gegeven, mogen blijven staan voor de volgende vraag.</p> <p>Als er na tien vragen meerdere leerlingen alles goed hebben, gebruik dan de schattingsvraag. De leerling die het dichtst bij komt met zijn of haar antwoord, heeft gewonnen.</p> <p>Uiteindelijk is er één winnaar over. Vul het certificaet in, zet er een stempel op en laat de klas applaudisseren.</p>	10
EXTRA	REBUS	
<p>individueel</p> <p>nodig: werkboek pagina 26</p>	<p>Voor snelle leerlingen is een rebus op pagina 26 van het werkboek.</p>	5-10
ACTIE 1	ANSICHTKAART	
<p>individueel</p> <p>nodig: ansichtkaart</p>	<p>Elke leerling krijgt een ansichtkaart mee naar huis.</p> <p>De opdracht is deze te sturen naar een ander kind in Nederland, waarvan de leerling denkt dat die nog niets weet over kinderrechten.</p> <p>Op de ansichtkaart staat een puzzel; <i>zoek de acht kinderrechten</i>.</p> <p>De oplossing staat op www.amnestyopschool.nl.</p>	1
ACTIE 2	GROETENKAART	
<p>individueel</p> <p>nodig: groetenkaarten</p>	<p>Kijk op www.amnestyopschool.nl voor een actuele actie.</p> <p>Laat de kinderen groetenkaarten (onder)tekenen en opsturen.</p>	5

TIJDREIS

onderdelen:

duur:

VOORSTELLEN

klassikaal

Naam, gastdocent Amnesty International

5

INLEIDING OPTIE 1

klassikaal

DVD

DVD gemaakt bij De KinderRechtenReis, over kinderrechten in Nederland en daarbuiten, en het werk van Amnesty International.

5

nodig:

DVD-speler

INLEIDING OPTIE 2

klassikaal

BESPREEK HET SCHILDERIJ

Bespreek het schilderij *Kinderspelen*. Laat de leerlingen ontdekken welke spellen de kinderen op het schilderij spelen. Laat ze er drie noemen. Bijvoorbeeld hoepels, tikkertje, knikkers, bokje springen, duikelen.

5

nodig:

werkboek pagina 1

INLEIDING OPTIE 3

klassikaal

SPEL

Speel het spel 'Ik ga op reis en ik neem mee...'

10

KERN A

individueel of tweetallen:

leerlingen lezen de teksten en beantwoorden de kinderrechtenvraag om welk kinderrecht gaat het?

nodig:

werkboek, tijdkaart Nederland, stempel

De leerlingen beginnen in de tijd van Jagers en Boeren. Bij elk tijdvak is een kinderrecht kwestie beschreven. Die tekst staat in het werkboek. Leerlingen moeten de informatietekst lezen en de vraag over welk kinderrecht het hier gaat, beantwoorden. Op pagina 3 in hun werkboek staan alle kinderrechten in het kort genoemd. Daar zoeken de leerlingen het recht dat van toepassing is op de beschreven kwestie in het tijdvak. De tien betreffende rechten zijn vetgedrukt, daar moeten ze uit kiezen. Ze noteren het kinderrecht.

20-25

Let op: per tijdvak worden meerdere kinderrechten geschonden! Leg dit uit, want leerlingen komen hier uit zichzelf mee, wat ook de bedoeling is. Ze leren zo dat het ene recht met het andere te maken heeft: ondeelbaarheid. Vervolgens maken ze een tekening, dat wil zeggen ze plakken de juiste tekening op de historische tijdkaart in het daarvoor bestemde (*schilderij lijstje*) bij het tijdvak Jagers en Boeren.

Zo vervolgen ze hun TijdReis in nog negen tijdvakken. Als de leerlingen klaar zijn, laten zij de ingevulde kinderrechten zien. U kunt dat controleren; zie antwoorden in deze handleiding op pagina 31.

Vervolgens is het de bedoeling dat u een stempel zet op pagina 24 van het werkboek van de leerling.

KERN B

groepjes:

per groepje verdiepen de leerlingen zich door het maken van de opdracht en het nadenkertje

nodig:

werkboek

VERDIEPEN IN TIJDVAKKEN

In vijf groepjes maken de leerlingen de opdrachten en nadenkertjes van twee tijdvakken. Daarna kort klassikaal bespreken.

10

VERWERKING 1 (NA KERN A)	LOGBOEK	
<p>individueel</p> <p>nodig: werkboek pagina 25</p>	<p>Leerlingen moeten vijf vragen schriftelijk beantwoorden in hun logboek TijdReis.</p> <p>1) Hoe vond je het om deze TijdReis te maken? 2) Welk verhaal in de TijdReis verbaast je? 3) Welk verhaal in de TijdReis maakt je boos? 4) Noem drie kinderrechten die je bent tegengekomen tijdens deze TijdReis, die je nooit meer zult vergeten. 5) Vind je dat het door de eeuwen heen in Nederland steeds slechter of beter met kinderen en hun rechten gaat? Leg je antwoord uit.</p>	5-10
VERWERKING 2	MAAK 'T AF SPEL	
<p>klassikaal</p> <p>nodig: werkboek pagina 27, certificaat, stempel</p>	<p>In deze handleiding op pagina 33 staan tien vragen die allemaal betrekking hebben op de zojuist afgelegde TijdReis.</p> <p>Lees vraag 1 voor. Alle leerlingen moeten zelf tot het juiste antwoord komen. Als zij denken dat ze het goede antwoord weten, noteren ze het. Dan mogen ze een lijn trekken. Ze beginnen tussen de cijfers 0 en 1 een lijn te trekken. Alle tien de vragen worden gesteld. Als leerlingen alle tien de vragen goed hebben beantwoord, moet de koffer helemaal getekend zijn, in tien lijnen.</p> <p>De leerlingen die het eerst klaar zijn, moeten hun antwoorden opnoemen, zodat u kunt controleren of ze inderdaad juist zijn.</p> <p>Als er een groepje overblijft, met allen de juiste antwoorden en dus ook de koffer helemaal getekend, geeft u een laatste schattingsvraag. De leerling die het dichtst bijkomt met zijn of haar antwoord, heeft gewonnen. Deze leerling krijgt het certificaat.</p> <p>Vul het certificaat in, zet er een stempel op en laat de klas applaudiseren.</p>	10
EXTRA	WOORDZOEKER	
<p>individueel</p> <p>nodig: werkboek pagina 26</p>	<p>Voor snelle leerlingen is een woordzoeker op pagina 26 van het werkboek.</p>	5-10
ACTIE 1	ANSICHTKAART	
<p>individueel</p> <p>nodig: ansichtkaart</p>	<p>Elke leerling krijgt een ansichtkaart mee naar huis.</p> <p>De opdracht is deze te sturen naar een ander kind in Nederland, waarvan de leerling denkt dat die nog niets weet over kinderrechten.</p> <p>Op de ansichtkaart staat een puzzel; <i>zoek de acht kinderrechten</i>.</p> <p>De oplossing staat op www.amnestyopschool.nl.</p>	1
ACTIE 2	GROETENKAART	
<p>individueel</p> <p>nodig: groetenkaarten</p>	<p>Kijk op www.amnestyopschool.nl voor een actuele actie.</p> <p>Laat de kinderen groetenkaarten (onder)tekenen en opsturen.</p>	5

WERELDREIS

ANTWOORDEN

NEDERLAND

pagina 4-5

Gefeliciteerd! Jullie behoren tot de gelukkigste kinderen van de wereld. Dus alles is top als het gaat om kinderrechten. Zou je denken. Maar nee. Ook in Nederland worden van kinderen de rechten geschonden. Zoals asielzoekerskinderen die niet met hun ouders herenigd mogen worden. En kinderen die gehandicapt zijn maar geen passend onderwijs kunnen volgen. En dan is er een hele grote groep kinderen die wordt mishandeld: 34 van de duizend. Dat is bijna een kind per klas. Kindermishandeling* is een ernstig probleem in ons land.

Opzoekwoord

- * Kindermishandeling is een verzamelnaam. Er zijn zes soorten mishandeling: seksueel misbruik, lichamelijke mishandeling (sinds 2007 mogen ouders ook geen 'opvoedkundige tik' meer geven), lichamelijke verwaarlozing, psychische mishandeling, psychische verwaarlozing en verwaarlozing van het onderwijs.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. **19**
Plak de juiste foto op de wereldkaart bij Nederland en reis verder.

Nadenkertje

Er zijn allerlei hulpinstanties die zich bezighouden met kindermishandeling. Bij wie kun je waarvoor terecht?

Vriend of vriendin: **Praten, om raad vragen, samen langsgaan bij politie of hulpinstanties**
Politie: **Aangifte doen, hulp krijgen bij vervolgstappen** (bv doorverwijzing naar hulpinstanties).
Bureau Jeugdzorg: **Voor (gratis en vertrouwelijke) aandacht, steun en bescherming voor kinderen én ouders.**

Vertrouwenspersoon (bijvoorbeeld je buurvrouw of je juf): **Praten, om raad vragen, samen langsgaan bij politie of hulpinstanties**

Raad voor de Kinderbescherming: **Kan de rechter vragen om maatregelen op te leggen als de situatie thuis te gevaarlijk is voor een kind. Bijvoorbeeld 'ondertoezichtstelling': daarbij wordt het gezag van de ouders gedeeltelijk beperkt en wordt een gezinsvoogd aangesteld.**
AMK (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling): **Voor iedereen met vragen, zorgen of meldingen over kindermishandeling. Het AMK geeft advies, onderzoekt mogelijke gevallen van kindermishandeling, en brengt zo nodig hulp op gang.**

Opricht

Individuele tekeningen.

ROEMENIË

pagina 6-7

Je zit in groep 8 en je maakt sommen uit groep 4. Niet omdat je rekenen zo moeilijk vindt, maar omdat je Roma* bent. Dat is wat er gebeurt in Roemenië. Want heel veel Roma-kinderen gaan daar naar het speciaal onderwijs**. Niet omdat ze leerproblemen hebben, maar omdat ze Roma zijn. De lessen die ze daar krijgen, zijn natuurlijk veel te makkelijk voor ze. Ze leren dus te weinig op school. De kans op een goede baan later is daardoor niet groot.

Opzoekwoorden

- * Roma = een volk dat rondtrekt, met een eigen taal en cultuur (zoals ook de Sinti). Ze worden vaak 'zigeuners' genoemd, maar zelf houden ze niet van dat woord.
- ** Speciaal onderwijs = scholen voor kinderen die veel moeite hebben met leren, die gedragsproblemen hebben of een handicap.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. **29**
Plak de juiste foto op de wereldkaart bij Roemenië en reis verder.

Nadenkertje

Je wordt morgen wakker en gaat naar school. Waar normaal gesproken de school staat, staat nu niks meer. Wat is er gebeurd? Je besluit om terug naar huis te gaan. Je pakt een plak ontbijtkoek en zet de tv aan. Op het Journaal gaat het erover dat alle scholen op de hele wereld weg zijn. Verdwenen.

Bedenk wat de gevolgen hiervan zouden zijn. Een gevolg op korte termijn (direct) en een gevolg op lange termijn (over 25 jaar).

Korte termijn: **Je bent vrij! Je leert minder.**

Je ziet je klasgenoten minder.

Lange termijn: **Een vervolgopleiding wordt moeilijk en een baan later dus ook...**

Opricht

Individuele antwoorden.

SYRIË

pagina 8-9

Overvolle vluchtelingkampen. Je kent de beelden vast wel van tv. Meer dan vier miljoen Syriërs, onder wie ruim twee miljoen kinderen, vluchtten naar buurlanden. De verwoestende burgeroorlog in hun land dwong hen huis en haard te verlaten. Dat doe je niet zomaar, alles achterlaten. Dat doe je pas als het écht niet anders kan. Ontsnappen uit een verschrikkelijke oorlog. Dan een lange en gevaarlijke reis, op zoek naar veiligheid. Het leven in het vluchtelingenkamp is zwaar. Overal is tekort aan: voedsel, water, onderwijs en medicijnen. En ook in het kamp is het niet veilig. Wanneer kunnen de vluchtelingen weer naar huis?

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. 22
Plak de juiste foto op de wereldkaart bij Syrië en reis verder.

Nadenkertje

Zoek de juiste omschrijving bij het begrip.

Vluchteling = **Mensen die naar een ander land zijn gegaan en daar worden opgevangen.**

Asielzoeker = **Mensen die vragen om als vluchteling te worden toegelaten.**

Illegaal = **Mensen die in een ander land willen verblijven, de regering van dat land verbiedt dat. De mensen besluiten dan toch te blijven zijn dan zonder vergunning in dat land.**

Ontheemde = **Mensen die zijn weggegaan en in hun eigen land worden opgevangen.**

Migrant = **Mensen die in een ander land willen verblijven.**

Opdracht

Individuele antwoorden.

IRAN

pagina 10-11

Ken je het woordspelletje 'galgje'? Voor een aantal kinderen in Iran is het absoluut geen spel: het is bitter ernst. In Iran bestaat nog steeds de doodstraf voor een aantal misdaden, ook als de schuldigen onder de 18 zijn. Het is trouwens lang niet altijd zeker of ze wel schuldig zijn. Soms bekennen kinderen omdat ze worden gedwongen. Officieel executeert* Iran geen kinderen. Maar soms toch wel. Of ze worden gevangengezet. Tot ze 18 jaar zijn. Dan zijn het geen kinderen meer en kan hun straf alsnog worden uitgevoerd. In Iran wordt vrijwel elk jaar de doodstraf voltrokken bij jongeren* die minderjarig waren toen ze hun misdaad begingen.

Opzoekwoord

- * Executeren = iemand als straf ter dood brengen.
- * Doodstraf voltrokken bij jongeren: het aantal varieert tussen 1 en 11 per jaar in de afgelopen tien jaar, volgens officiële cijfers.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. 6
Plak de juiste foto op de wereldkaart bij Iran en reis verder.

Nadenkertje

Een paar kinderen hebben het over de doodstraf. Sommigen zijn vóór, en anderen tegen. Zeg van elk kind of het een voor- of tegenstander is. Streep 'voor' of 'tegen' door. Wat vind jij zelf ten slotte?

Pippa: 'Iedereen heeft recht op leven.' **Tegen**

Bodil: 'De doodstraf werkt afschrikwekkend voor anderen.' **Voor**

Willem: 'Niemand mag zo'n vreselijke straf krijgen.'

Tegen

Yazin: 'Je mag niet iemand executeren alleen maar omdat hij of zij misschien in de toekomst zal moorden.' **Tegen**

Tycho: 'Als je iemand hebt vermoord, mag je zelf ook niet meer leven.' **Voor**

Bodhan: 'De rijken, machtigen en blanken in de wereld, hebben minder kans om de doodstraf te krijgen. Dat is niet eerlijk.' **Tegen**

Dhuka: 'Als een onschuldige wordt geëxecuteerd, en dat gebeurt regelmatig, dan kun je de executie nooit meer terugdraaien.' **Tegen**

Opdracht

Teken een waarchuwingsbord.

PAKISTAN

pagina 12-13

Als je ouders je dwingen te trouwen is dat niet leuk. Zeker niet als je die jongen niet of nauwelijks kent. Maar het is helemaal erg als je pas elf bent. Dit gebeurt met sommige meisjes in Pakistan. Hun vader en moeder geven de meisjes als bruid weg. Het meisje is een cadeautje. De ouders van het meisje hebben bijvoorbeeld ruzie gemaakt met de ouders van de aanstaande echtgenoot. De ouders van het meisje hopen dat ze op deze manier de ruzie kunnen goedmaken.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. 18

Plak de juiste foto op de wereldkaart bij Pakistan en reis verder.

Opdracht

Individuele antwoorden.

Nadenkertje

In Pakistan hebben meisjes en vrouwen minder rechten dan jongens en mannen. Je hebt net een stukje gelezen over gedwongen huwelijken. Denk je dat meisjes en vrouwen makkelijk weer kunnen scheiden als ze met een man getrouwd zijn die ze niet leuk vinden? Ja of nee, en leg je antwoord in één zin uit.

Nee, omdat meisjes en vrouwen in Pakistan minder rechten hebben dan mannen.

VOLKSREPUBLIC CHINA

pagina 14-15

Chinese kinderen surfen ook op internet. Alleen kunnen zij nooit de site van Amnesty International bekijken. Of informatie zoeken over democratie*. Want de Chinese overheid* is heel goed in het tegenhouden van ongewenst internetverkeer*. De regering heeft speciale computerprogramma's laten maken. De 'Great Firewall' is een soort digitale Chinese Muur. Veel buitenlandse websites worden hierdoor geblokkeerd. En sommige zoekwoorden, zoals democratie, worden tegengehouden. Als je iemand mailt, moet je voorzichtig zijn. Speciale internet-politieagenten controleren voortdurend alle e-mails. Zij speuren je op als je iets schrijft waar de regering het niet mee eens is. Je kunt dan worden bedreigd of zelfs opgepakt.

Opzoekwoorden

- * Democratie = als de bevolking van een land zelf mag bepalen wie het land mag besturen.
- * Overheid = regering, ofwel de mensen die het land besturen
- * Het tegenhouden van ongewenst internetverkeer = internetcensuur

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. 13

Plak de juiste foto op de wereldkaart bij China en reis verder.

Opdracht

Schrijf een e-mailtje.

Nadenkertje

Stelling: 'Dat de Chinese overheid de Great Firewall heeft gemaakt, is helemaal niet erg. Want wat je niet kent, mis je niet. Chinese kinderen weten niet beter, dus zij missen de informatie, Facebook, vloggers en games van het internet niet.'

Ben jij het eens met deze stelling?

Waarom wel of waarom niet? Geef twee redenen.

1)

Oneens, want

- iedereen heeft recht op alle informatie.
- pas als je informatie tot je beschikking hebt, kun je oordelen over zaken.

2)

Eens, want

- burgers weten nooit alles omdat alle informatie gefilterd wordt door journalisten, televisiemakers en de regering.
- informatie is saai en hoeft je niet te weten.

DEMOCRATISCHE REPUBLIEK CONGO (DRC)

pagina 16-17

'Mutu khali' zijn onverslijtbare schoenen, gemaakt van oude autobanden. Het betekent 'sterf en laat staan'. Als een kindsoldaat doodgaat, kan de volgende zijn schoenen weer aan. Wat ook handig is, zijn de kleine wapens die de laatste jaren veel worden gemaakt. Speciaal voor kinderhanden. Die wapens zijn goedkoop: voor een paar euro heb je er één. Congolese kindsoldaten moeten vaak vooraan vechten: ze zijn klein en snel. En de soldatenleiders willen zelf niet gewond raken. Vechten in de vuurlinie* is natuurlijk eng. Om de angst niet te voelen, krijgen ze drugs en alcohol. Eigenlijk noem je alle kinderen kindsoldaat als ze werken voor een gewapende bende of leger. Ook al hebben ze geen wapen. Er zijn koks, boodschappers, munitiedragers* en meisjes die gedwongen worden om seks te hebben met een bendeleider. Allemaal zijn ze kindsoldaat.

Opzoekwoorden

- * Vuurlinie = front, vooraan in de strijd, waar de gevechten het hevigst zijn.
- * Munitie = alles om mee te schieten, zoals kogels, handgranaten en bommen.

Kinderrechtenvraag

Over welk recht gaat het hier? nr. **38**

Plak de juiste foto op de wereldkaart bij Congo en reis verder.

Opdracht

Verbind de juiste woorden met het begrip 'kindsoldaat'.

kindsoldaat

Nadenkertje

Vul het juiste woord in.

De meeste kindsoldaten vind je in **Afrika** / Zuid-Amerika. Er zijn duizenden / **tienduizenden** kindsoldaten in de wereld. Een bekende Nederlandse organisatie die kindsoldaten helpt is de Anne Frank Stichting / **WarChild**.

NIGERIA

pagina 18-19

Het is te laat als je beseft dat je de overkant van de sloot **nét** niet hebt gehaald. Tot je heupen in de modder. Kinderen in de Nigerdelta* kennen dat gevoel vast ook. Alleen is die modder vermengd met olie. Ruwe olie*. Dat is pas vies! In de Nigerdelta wordt naar olie geboord. Bijvoorbeeld door Shell. Het gaat regelmatig mis. Pijpleidingen worden niet goed onderhouden en gaan lekken, of worden kapotgemaakt. Wekenlang stroomt er dan olie de rivier en moerassen in. De schade aan het milieu is enorm. De schade aan de gezondheid ook. De olie vergiftigt langzaam de kinderen die er wonen. Die gevaarlijke troep moet worden opgeruimd. Wie helpt mee?

Opzoekwoord

- * Nigerdelta = het gebied rond de monding van de Niger-rivier, in Nigeria. Een delta is het gebied rond de monding van een rivier.
- * Ruwe olie = onbewerkte olie waar later producten zoals benzine en plastic van gemaakt worden.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. **24**

Plak de juiste foto op de wereldkaart bij Nigeria en reis verder.

Nadenkertje

Shell is een wereldberoemd Nederlands-Brits bedrijf en één van de verantwoordelijken voor de olieverschuiving in de Nigerdelta. Stel: Amnesty voert een campagne* die als doel heeft dat Shell zijn verantwoordelijkheid neemt en de Nigerdelta gaat schoonmaken.

Verzin een slogan voor de campagne:

Zelf bedenken

Bedenk één actie die de aandacht van het publiek én de media trekt:

Zelf bedenken.

Voorbeelden van Amnesty-acties zijn het

symbolisch 'schoonmaken' van Shell-benzinestations, handtekeningen ophalen, de baas van Shell een lading oliebollen sturen met de boodschap dat dit net als Shell een goed Nederlands product is, maar minder schade toebrengt aan de gezondheid van de mensen in de Nigerdelta. Amnesty-acties blijven altijd binnen de grenzen van de wet: er wordt niets vernield of kapotgemaakt, er worden geen mensen bedreigd of gekwetst etc.

- * Amnesty-campagnes gaan over een groot mensenrechten-onderwerp en duren één tot twee jaar. Amnesty probeert dan met acties en aandacht ervoor te zorgen dat er blijvende oplossingen voor kinder- en mensenrechtenschendingen komen.

Schattingsvraag

- 1) Hoe lang denk jij dat het schoonmaken van de Nigerdelta zal duren? **Schatting: 25-30 jaar**
- 2) Hoeveel denk jij dat het zal kosten? **Schatting: de eerste vijf jaar 1 miljard dollar (1 dollar = ca. 0,75 euro)**

Opdracht

Waarom zorgt olie voor veel gezondheidsproblemen?

In olie zitten giftige stoffen. Die zorgen ervoor dat de lucht die mensen inademen niet schoon is. Daardoor krijgen mensen ademhalingsproblemen, en problemen met hun longen. Ook tasten die giftige deeltjes de landbouwgewassen en de vissen aan. Als mensen graan, mais, cassave of vis eten, worden ze zelf langzaam vergiftigd. Dat zorgt voor bijvoorbeeld maagklachten, hoesten, jeuk, huiduitslag, uitval van nieren en leverproblemen.

Geef aan of er een korte termijn of een lange termijngevolg is:

Diarree: **korte termijn, dikke en dunne darm**

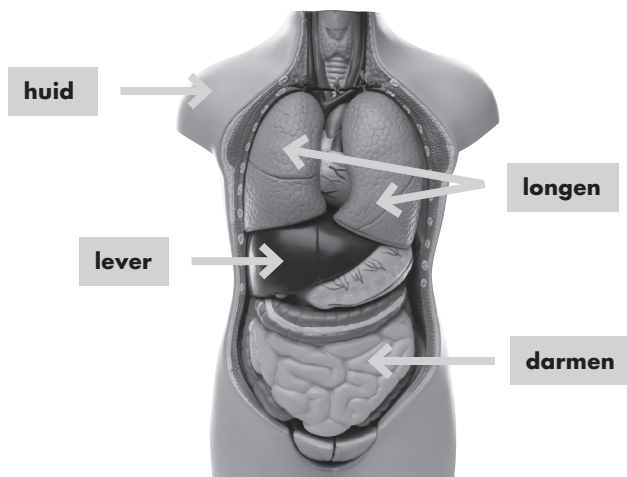
Ademhalingsproblemen: **lange termijn, longen.**

Keelproblemen (hoesten, korte termijn) zijn ook significant groter

Jeukende huid: **korte termijn**

Schade aan lever: **lange termijn**

Geef op het plaatje aan waar de betreffende organen zitten.

BRAZILIË

pagina 20-21

Braziliaans voetbal. Dat is een begrip. *Bodyroll*, *Around the World*, *Panna*: alles op straat geleerd. In een aantal favela's (sloppenwijken) in Rio de Janeiro en andere Braziliaanse steden spelen de kinderen geen straatvoetbal meer. Want er zijn geen straten om te oefenen. Sterker nog, er staan geen huizen meer. Brazilië is gastland voor het WK Voetbal (2014) en de Olympische Spelen (2016). Sommige favela's moesten plaatsmaken voor snelwegen, hotels en parkeerplaatsen. Bulldozers vernietigden huizen. Zonder goed overleg met de bewoners. Zonder goede andere woning. Zonder voldoende financiële vergoeding. Wel 'n raar idee: wereldberoemde voetballers die hun kunsten laten zien waar kinderen pasgeleden nog hun *streettricks* showden.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. **27**

Plak de juiste foto op de wereldkaart bij Brazilië en reis verder.

Nadenkertje

Wie moet wat doen? Zoek de juiste combinaties en verbind ze met een lijn.

Amnesty International: **Mensenrechtenorganisatie die praat met de regering en de inwoners leert over hun rechten.**

Inwoners sloppenwijk: **Leren over hun mensenrechten en ervoor opkomen.**

Regering Brazilië: **Controleren of de burgemeester van Rio de Janeiro niet zomaar huizen vernietigt, zonder overleg met de mensen die er wonen.**
Verenigde Naties: **Opstellen van richtlijnen (voorwaarden) voor gedwongen huisuitzettingen en ervoor zorgen dat die internationaal worden aangenomen en nageleefd.**

Burgemeester Rio de Janeiro: **Overleggen met bewoners als hun huizen plaats moeten maken voor (bijvoorbeeld) een weg.**

Z.O.Z.

Opdracht

Bij grote sportevenementen zoals het WK Voetbal of de Olympische Spelen waren er de afgelopen jaren regelmatig gedwongen huisuitzettingen. Voor het gastland is zo'n groot sportfestijn de ultieme kans zich van haar beste kant te laten zien. En daarbij passen geen sloppenwijken en straatkinderen.

- 1 Geef op de wereldkaart aan waar de volgende landen liggen:

- 2 Schrijf de hoofdstad erbij.
Brazilië: **Brasilia**
India: **New Delhi**
Zuid-Afrika: **Pretoria**
China: **Beijing**
- 3 Zoek het juiste nationale voetbalshirt bij het land.
1 - Zuid-Afrika
2 - India
3 - China
4 - Brazilië

VERENIGDE STATEN VAN AMERIKA

pagina 22-23

'Jij krijgt levenslange gevangenisstraf.' Dat is wat rechters als vonnis* tegen ten minste 2500 kinderen hebben uitgesproken de afgelopen jaren. Je denkt misschien dat al die kinderen heel gevaarlijk zijn. Dat is niet per se zo. Zo'n 60 procent was nooit eerder met de politie in aanraking geweest, vóór ze voorgoed werden opgesloten. Sommige van de levenslang veroordeelde kinderen zijn onschuldig. Ze waren op de verkeerde plek, op de verkeerde tijd. Pech gehad. Voor altijd. Gelukkig zijn er de laatste jaren verbeteringen. Zo heeft Amerika's Hooggerechtshof* in 2012 bepaald dat er geen 'levenslang zonder kans op vervroegde vrijlating' gegeven meer mag worden aan minderjarige misdadigers. Maar in de praktijk is deze wet nog helemaal niet goed geregeld in iedere staat. Levenslang is in sommige staten dus nog steeds 'voor de rest van je leven'.

Opzoekwoorden

- * Vonnis uitspreken = de rechtbank die beslist welke straf iemand krijgt.
- * Hooggerechtshof = de belangrijkste rechtbank in de Verenigde Staten (Supreme Court).

Kinderrechtenvraag

Om welk kinderrecht gaat het hier? nr. **37**
Plak de juiste foto op de wereldkaart bij de Verenigde Staten.

Opdracht

De bevolking van de Verenigde Staten maakt 5% uit van de totale wereldbevolking. Het aantal mensen dat gevangenzit in de Verenigde Staten maakt 25% uit van het totaal aantal gevangenen in de wereld.
Hoe zou dat komen denk je?

Strengere wetten en hoge straffen.

Latino's en Afro-Amerikanen = ongeveer 25% van de Amerikaanse bevolking. Latino en Afro-Amerikaanse gevangenen = ongeveer 60% van de Amerikaanse gevangenen. Logisch zou zijn dat er veel meer blanken gevangen zouden zitten. Maar dat is dus niet zo.
Hoe komt dat denk je? Geef twee redenen.

- 1) Armoede, slechte advocaat (pro deo).**
- 2) Slechter onderwijs, meer kans om in de criminaliteit te belanden.**

Afro-Amerikaanse kinderen lopen 10x zoveel kans op levenslang als blanke kinderen. Per 10.000 levenslange gevangenisstraffen, worden er 6,6% aan Afro-Amerikaanse minderjarigen gegeven. *Hoeveel worden er dan aan blanke kinderen gegeven?*
Blanke kinderen kregen 0,6% van de levenslange straffen, per 10.000.

KINDERRECHTENVRAAG

pagina 24

Nadenkertje

Er zijn drie landen in de hele wereld die het Kinderrechtenverdrag niet hebben geratificeerd. Ratificeren betekent dat een land haar eigen wetten aanpast, zodat een internationaal verdrag, met internationale afspraken, geldig wordt. De drie landen zijn: de Verenigde Staten, Somalië en Zuid-Sudan.

Vind jij het belangrijk dat deze landen ook het Kinderrechtenverdrag ratificeren?

ja / nee

Waarom vind je dat?

Dan worden wetten die nu gelden voor kinderen maar niet in het belang van kinderen zijn, afgeschaft. Dat is dus beter voor de kinderen van dat land. Voorbeeld is de levenslange gevangenisstraf.

In Nederland gaat het om kinderrecht **19**

In Roemenië gaat het om kinderrecht **29**

In Syrië gaat het om kinderrecht **22**

In Iran gaat het om kinderrecht **6**

In Pakistan gaat het om kinderrecht **18**

In China gaat het om kinderrecht **13**

In de DR Congo gaat het om kinderrecht **38**

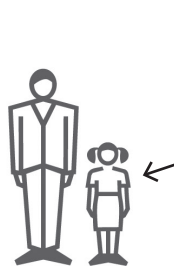
In Nigeria gaat het om kinderrecht **24**

In Brazilië gaat het om kinderrecht **27**

In de Verenigde Staten gaat het om kinderrecht **37**

REBUS

pagina 26

+ er

kind+er

vl = r

(v)rechten

- p

(p)en

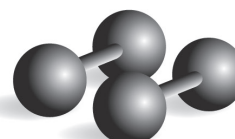

kin

n = r

de(n)r

- ge w = pl

(ge)(w)plichten

+ j - i

j+e(i)

voetbalt

bij

14e letter alfabet,
1e letter alfabet,
3e letter alfabet

NAC

- d

(d)en

JEZELF

- zelf

je(zelf)

v = d

(v)doet

- ban

(ban)aan

eerlijk
in het
engels

fair

nt = y

pla(nt)y

RUGZAK OP / RUGZAK AF SPEL

VRAGEN EN ANTWOORDEN

pagina 27

- 1) In Nederland is kindermishandeling een relatief ... **veel** of weinig voorkomende kinderrechtschending?
- 2) Roma-kinderen gaan veel vaker dan andere kinderen naar... het reguliere (gewone) onderwijs of het **speciaal onderwijs**?
- 3) Hoe wordt iemand genoemd die is gevlucht naar het buitenland... een **vluchteling** of een ontheemde?
- 4) In Iran wordt nog steeds de doodstraf gegeven. Amnesty is tegen de doodstraf omdat... de doodstraf afschrikwekkend werkt of **iedereen recht op leven** heeft?
- 5) In Pakistan worden kinderen gedwongen te trouwen. Zijn dit voornamelijk... **meisjes** of jongens?
- 6) Hoe heet het als de regering bepaalt wat jij op internet kunt lezen... **internetcensuur** of internetvirus?
- 7) Heeft een kindsoldaat altijd een wapen...? ja of **nee**?
- 8) De Nigerdelta in Nigeria is vervuild door... **olielekkages** of uitlaatgassen?
- 9) Inwoners uit een aantal favela's in Brazilië werden... niet geholpen in het ziekenhuis of **uit hun huis gezet**?
- 10) De Verenigde Staten hebben het Kinderrechtverdrag nog niet... **geratificeerd** of gesteriliseerd?

Schattingsvraag:

Hoeveel kinderen worden er gemiddeld per vrouw in Nederland geboren? Twee decimalen!

1,66 kinderen per vrouw

WERELDREIS

ACHTERGROND INFORMATIE

NEDERLAND:

KINDERMISHANDELING

Bronnen

- 1) *Amnesty International Report 2014/15. The State of the world's human rights* (Amnesty International 2015 POL10|001|2015)
- 2) UNICEF, *Child well-being in rich countries*, www.unicef-irc.org/Report-Card-11
- 3) Kinderombudsman, *Kinderrechten Monitor 2013*, <http://www.dekinderombudsman.nl/329/volwassen/publicaties/kinderrechtenmonitor-2013/?id=317>
- 4) Defence for Children, *Jaarbericht Kinderrechten 2013*, www.defenceforchildren.nl/p/21/2741/mo89-mc21
- 5) 'De Laatste Halte', over vreemdelingendetentie in Nederland, www.groene.nl/2013/10/de-laatste-halte
- 6) Nederlands Jeugd Instituut, <http://www.nji.nl/>
- 7) Leiden Attachment Research Program TNO Child Health, *Kindermishandeling 2010, Rapport, tweede editie 2012*, in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, http://www.leidenattachmentresearchprogram.eu/wordpress/content/rapportnrm-2010_screen_2nd-ed.pdf
- 8) Dossier 'Vreemdelingendetentie': <https://www.amnesty.nl/mensenrechten/dossiers/vreemdelingendetentie>

Achtergrondinformatie

- Kindermishandeling, daar gaat de tekst in het werkboek over. Een ernstig probleem in Nederland, in absolute en relatieve zin.
- Daarnaast zijn meer kwesties aan te wijzen, zoals de manier waarop de Jeugdzorg is georganiseerd en hulp verleent (denk aan kinderen die maandenlang op een wachtlijst staan voordat zij in aanmerking komen voor gepaste hulp, op dit moment wordt de Jeugdzorg gedecentraliseerd, wat met veel problemen gepaard gaat en waarvoor de vrees bestaat dat daar kinderen het slachtoffer van worden);
- kinderen die geen onderwijs volgen (het gaat om honderden kinderen) omdat er geen passend onderwijs is, om wat voor reden dan ook ;
- kinderen die slachtoffer zijn van *grooming* en ander misbruik;
- kinderen die te maken hebben met het jeugdstrafrecht, waarin lang niet altijd vanuit het Kinderrechtenverdrag naar strafmaten wordt gekeken;
- en tot slot leeft een steeds groter wordende groep kinderen (één op de negen kinderen) in armoede.

ROEMENIË:

ROMAKINDEREN EN TOEGANG TOT ONDERWIJS

Bronnen

- 1) *Amnesty International Report 2014/15. The State of the world's human rights* (Amnesty International 2015 POL10|001|2015)
- 2) *Europe: Human rights here, Roma rights now: A wake-up call to the European Union*, Amnesty-rapport, EUR 01/002/2013
- 3) *Pushed to the margins: Five stories of Roma forced evictions in Romania*, Amnesty-rapport, EUR 39/003/2013
- 4) *Romania. A report by the European Roma Rights Centre*. Country Profile 2011-2012, European Roma Rights Centre (ERRC), <http://www.errc.org/cms/upload/file/romania-country-profile-2011-2012.pdf>
- 5) *Treated like waste. Roma homes destroyed, and health at risk, in Romania*, Amnesty-rapport, EUR 39/001/2010

Achtergrondinformatie

- In bijna alle landen waar Roma wonen worden zij gediscrimineerd. Roemenië is eigenlijk maar één van de vele Europese landen waar de Roma te maken hebben met discriminatie en de verregaande gevolgen daarvan. In Italië, Macedonië, Slovenië, Tsjechië, Hongarije en Servië hebben Roma te maken met discriminatie. Ook in Nederland worden Roma gediscrimineerd.
- De Roma behoren tot de armste bevolkingsgroepen in Europa. Ze hebben te kampen met hoge werkloosheid, slechte of zelfs geen toegang tot onderwijs, huisuitzettingen en slechte toegang tot de gezondheidszorg.
- In het onderwijs is sprake van verregaande segregatie, in de praktijk neerkomend op ongelijkheid. Officieel is het speciaal onderwijs bedoeld voor kinderen met leer- en gedragsproblemen. Die problemen moeten natuurlijk worden vastgesteld. Maar de testen om dit vast te stellen zijn slecht of worden helemaal niet afgenomen.
- Ouders moeten officieel toestemming geven om hun kind naar het speciaal onderwijs te sturen. In veel gevallen worden ouders niet ingelicht.
- Gehuchten/nederzettingen waar Roma wonen zijn bijna altijd ver weg van het dorp of de stad waar de rest woont. Busverbindingen zijn er niet of nauwelijks. In de winter is de bereikbaarheid zeer slecht. In die wijken zijn geen voorzieningen zoals scholen, bibliotheken et cetera. In veel gevallen moeten Romakinderen betalen voor de busrit naar school. De Roemeense overheid is verplicht dit gratis aan te bieden.
- Op 8 april wordt sinds 1990 Internationale Roma Dag gevierd. Op deze dag is er uitgebreid aandacht voor de Romacultuur om zo aandacht te vestigen op de discriminatie waar Roma in Europa mee te maken hebben.

SYRIË:

VLUCHTELINGEN

Bronnen

- 1) *Amnesty International Report 2014/15. The State of the world's human rights* (Amnesty International 2015 POL10|001|2015)
- 2) 'Syria: No respite for millions displaced in the conflict', Amnesty-statement, MDE 24/031/2013
- 3) *Vluchtelingen in getallen*, VluchtelingenWerk Nederland, www.vluchtelingenwerk.nl/node/228221

Achtergrondinformatie

- Bijna 6 miljoen Syriërs zijn ontheemd geraakt door de burgeroorlog in het land.
- Meer dan 4 miljoen van hen zijn gevlucht naar het buitenland.
- In Turkije, Libanon, Jordanië en Irak zijn vele vluchtelingenkampen ontstaan waar Syriërs worden opgevangen. De humanitaire omstandigheden zijn daar slecht. Er is weinig voedsel en er zijn vrijwel geen medische of sanitaire voorzieningen. De kampen zijn overbevolkt en bieden geen bescherming tegen de elementen.
- De slachtoffers van gewapende conflicten zijn altijd op de eerste plaats de kinderen.

IRAN:

DE DOODSTRAF VOOR KINDEREN

Bronnen

- 1) *Amnesty International Report 2014/15. The State of the world's human rights* (Amnesty International 2015 POL10|001|2015)
- 2) *Death sentences and executions in 2014*, Amnesty-rapport, ACT 50/001/2015
- 3) Amnesty International, 'Execution of juveniles since 1990', www.amnesty.org/en/death-penalty/executions-of-child-offenders-since-1990
- 4) Amnesty International, 'Children and the death penalty. Amnesty International's written statement for the UN Human Rights Council's annual full-day meeting on the rights of the child ("Children and the administration of justice"), 19th session of the Human Rights Council (27 February – 23 March 2012), IOR 41/003/2012
- 5) Human Rights Watch, *Codifying Repression. An Assessment of Iran's New Penal Code*, <http://www.hrw.org/reports/2012/08/29/codifying-repression>

Achtergrondinformatie

- Voor zover bij Amnesty bekend, waren Iran, Saudi-Arabië, en mogelijk ook Jemen en Irak, de enige landen die tussen 2008 en 2015 minderjarige daders ter dood hebben veroordeeld.

- Iran verminderde in 2012 het aantal misdaden waarvoor minderjarigen de doodstraf kunnen krijgen. Maar de straf kan nog altijd worden opgelegd voor onder meer 'misdaden tegen God'.
- In 1977 hadden slechts zestien landen de doodstraf voor alle misdrijven afgeschaft. Op 1 januari 2013 waren dat er 97.
- In 2012 zijn wereldwijd ten minste 682 executies uitgevoerd. De doodstraf werd minstens 1.722 keer opgelegd in 58 landen. Bij deze cijfers is China niet meegeteld, terwijl daar vermoedelijk duizenden executies per jaar worden uitgevoerd. De Chinese autoriteiten houden de exacte cijfers geheim.
- Amnesty is tegen de doodstraf en voert actie om de doodstraf wereldwijd uit te bannen. Amnesty heeft als standpunt dat iedereen recht op leven heeft.

PAKISTAN:

GEDWONGEN HUWELIJKEN VOOR MEISJES

Bronnen

- 1) *Amnesty International Report 2014/15. The State of the world's human rights* (Amnesty International 2015 POL10|001|2015)
- 2) *Pakistan*, Amnesty-rapport, ASA 33/006/2013
- 3) 'Pakistan: Human Rights and Justice the key to lasting security', Amnesty International Submission to the UN Universal Periodic Review, October – November 2012, ASA 33/003/2012
- 4) *Pakistan: "The hands of cruelty": Abuses by armed forces and Taliban in Pakistan's tribal areas*, Amnesty-rapport, ASA 33/019/2012

Achtergrondinformatie

- De rechten van vrouwen en meisjes staan zwaar onder druk in Pakistan.
- Het gaat om zowel sociale rechten, op bijvoorbeeld onderwijs, als om juridische rechten, zoals wanneer een getuigenis van een vrouw bij rechtszaken slechts voor de helft meeweegt, terwijl de getuigenis van een man volwaardig meetelt.
- Sociale rechten: vrouwen hebben vaak geen zeggenschap in huwelijken en scheidingen. Honderden vrouwen en meisjes worden het slachtoffer van geweld, gedwongen prostitutie, economische exploitatie, eerwraak, huiselijk geweld, verbrandingen en moord.
- Opkomen voor de rechten van vrouwen en meisjes kan in Pakistan erg gevaarlijk zijn. Dat blijkt wel uit het verhaal van Malala, die opkwam voor het recht op onderwijs voor meisjes. Ze werd in oktober 2012 door de Taliban in haar hoofd geschoten. Ze was toen 14 jaar oud. Gelukkig overleefde ze de aanslag.
- Slavernij is officieel verboden in de Grondwet en in november 2000 verklaarde het Hooggerechtshof in Peshawar dat de traditie van swara (het uithuwelij-

ken van jonge meisjes om vrede te bewerkstellingen tussen 'bloedvijanden') onwettig is. Desondanks worden vrouwen en meisjes nog steeds verhandeld en gebruikt om schulden te vereffenen of conflicten te beëindigen.

- De meeste huwelijken worden geregeld door de ouders.
- Gedwongen huwelijken waarin meisjes op zeer jonge leeftijd moeten trouwen komen nog steeds voor. De wet stelt de huwbare leeftijd van meisjes op zestien en die van jongens op achttien jaar. De gevolgen van het op jonge leeftijd uithuwelijken zijn onder andere dat meisjes niet hun school kunnen afmaken, zwangerschappen zeer risicovol zijn en seks in het huwelijk gelijk staat aan verkrachting. Bij huwelijken op zo'n jonge leeftijd, kan er niet gesproken worden van vrijwillige en doordachte keuze van het meisje.

CHINA: INTERNETCENSUUR

Bronnen

- 1) *Amnesty International Report 2014/15. The State of the world's human rights* (Amnesty International 2015 POL10|001|2015)
- 2) 'China: Despite legal reforms human rights violation widespread', Amnesty International Submission to the UN Universal Periodic Review, October – November 2012, ASA 17/013/2013
- 3) 'Amnesty International launches Chinese -language website', Amnesty-persbericht 21-06-2013, <http://www.amnesty.org/en/news/amnesty-international-launches-chinese-language-website-2013-06-21>

Achtergrondinformatie

- Het recht op vrijheid van meningsuiting staat in China zwaar onder druk: in China is censuur al jarenlang aan de orde van de dag. Met de komst van het internet is dat niet verdwenen. Integendeel: het surfgedrag van de Chinese bevolking wordt door speciale internet-politieagenten goed in de gaten gehouden. Geschat wordt dat het gaat om duizenden politieagenten die hieraan werken. Naast het inzetten van politiecapaciteit, bestaat in China een 'verklikstelsel', waarbij burgers andere burgers aangeven. Dat werkt ongeveer zo: je krijgt betaald voor het volgen van 20 Weibo-accounts (Weibo is het Chinese Twitter). Als je leest dat iemand iets schrijft waarvan jij denkt dat de Chinese overheid dat zou moeten weten, dan stap je naar de burgerwacht en geef je deze Twitteraar aan.
- Internetproviders als Google en Yahoo werken actief mee aan deze praktijken. Speciaal voor China ontwerpen zij hun zoekmachines. Ook is het voorgekomen dat zij privégegevens van internetgebruikers verstrekten aan de Chinese overheid. De internetbe-

drijven beseffen goed wat de Chinese overheid doet met die gegevens.

- Een voorbeeld van een gewetensgevangene is Shi Tao. Hij is in 2005 opgepakt en kreeg tien jaar cel, wegens het sturen van een mailtje dat de overheid onwettig was. Door medewerking van Yahoo kon hij worden opgepakt.
- In China is er veel meer aan de hand als het gaat om kinderrechten. Miljoenen kinderen gaan niet naar school in China. Dit heeft te maken met de migratie van gezinnen van het platteland naar de stad. Ook is er sprake van kinderarbeid.

DEMOCRATISCHE REPUBLIEK CONGO: KINDSOLDATEN

Bronnen

- 1) *Amnesty International Report 2014/15. The State of the world's human rights* (Amnesty International 2015 POL10|001|2015)
- 2) 'Questions and answers. 10 facts you should know about the crisis in the Democratic Republic of the Congo', Amnesty-Q&A, AFR 62/004/2013
- 3) *Louder than words. An agenda for action to end state use of child soldiers*, Child Soldiers International, (rapport 2012), http://www.child-soldiers.org/global_report_reader.php?id=562
- 4) nl.wikipedia.org/wiki/Kindsoldaat
- 5) *War child. Van kindsoldaat tot rapper*, Emmanuel Jal en Megan Lloyd Davies, Londen 2009.

Achtergrondinformatie

- Er wordt geschat dat er wereldwijd vele tienduizenden kindsoldaten zijn.
- Afrika kent de meeste kindsoldaten, daarna volgen Azië en Zuid-Amerika.
- Volgens de organisatie Child Soldiers International (1998, opgericht door o.a. Amnesty International, Defence for Children International en Human Rights Watch) zijn sinds 2011 in de volgende landen kinderen door de regering zelf gerecruteerd: Afghanistan, Colombia, DRC, Ivoorkust, Irak, Israël, Jemen, Libië, Myanmar, Filipijnen, Somalië, Sudan, Syrië en Zuid-Sudan.
- In het Kinderrechtenverdrag staat dat kinderen onder de vijftien jaar, niet door regeringen gerecruteerd mogen worden (artikel 38). In het facultatief protocol bij dit verdrag, dat is aangenomen door de Verenigde Naties in 2000, is deze leeftijd verhoogd tot achttien jaar. Dit protocol is van kracht gegaan in 2002. Het is het meest specifieke verbod op het ronselen van kinderen voor gewapende conflicten. Dit protocol is nu door 124 landen getekend.

NIGERIA:

OLIEVERVUILING

Bronnen

- 1) *Amnesty International Report 2014/15. The State of the world's human rights* (Amnesty International 2015 POL10|001|2015)
- 2) Dossier 'Shell in Nigeria': www.amnesty.nl/mensen-rechten/dossiers/shell-in-nigeria
- 3) *The true tragedy: Delays and failures in tackling oil spills in the Niger Delta*, Amnesty-rapport, AFR 44/018/2011
- 4) *The human health implications of crude oil spills in the Niger delta, Nigeria: An interpretation of published studies*, door Ordinioha B. en Brisibe S., gepubliceerd in: *Nigerian Medical Journal* (januari 2013), <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23661893>

Achtergrondinformatie

- Al meer dan een halve eeuw winnen multinationals olie in de Nigeriaanse Nigerdelta. Shell is de belangrijkste en grootste *operator* in het gebied.
- De schade die Shell de Nigerdelta heeft toegebracht is enorm. Olielekkages en gasaffakkeling zijn wijdverbreid. De bewoners drinken vervuild water, ze koken en wassen ermee. Ze eten vis die besmet is met olie en andere gifstoffen. De lucht die ze inademen is vermengd met de dampen van koolwaterstof uit olie en gas. Veel bewoners hebben ademhalingsproblemen, huidbeschadiging en andere gezondheidsklachten.
- Het gaat om zo'n 1500 getroffen gemeenschappen in de Nigerdelta.
- De vervuilde omgeving leidt tot schendingen van de mensenrechten. Bijvoorbeeld het recht op gezondheid en een gezonde leefomgeving, het recht op een adequate levensstandaard (waaronder het recht op voedsel en water) en het recht om door middel van werk in het levensonderhoud te voorzien.
- Amnesty International voert actie om Shell zover te krijgen dat het iets aan de vervuiling doet. Onder meer met ludieke acties, zoals het aanbieden van schoonmaakhandschoenen en het 'schoonmaken' van Shell-stations, werd het publiek daarbij betrokken. Ook voerde Amnesty petitie en stelde ze vragen op de jaarlijkse Shell-aandeelhoudersvergaderingen.

BRAZILIË:

GEDWONGEN HUISUITZETTINGEN

Bronnen

- 1) *Amnesty International Report 2014/15. The State of the world's human rights* (Amnesty International 2015 POL10|001|2015)
- 2) Dossier 'Gedwongen huisuitzettingen': www.amnesty.nl/huisuitzettingen
- 3) 'Brazil: Slum campaign on human rights ahead of police operation', Amnesty-persbericht 05-11-2012, <http://www.amnesty.org/en/news/brazil-slum-campaign-human-rights-ahead-police-operation-2012-11-05>
- 4) *Standing their ground: Thousands face violent eviction in China*, Amnesty-rapport, ASA 17/017/2012
- 5) 'Human rights concerns in South Africa during the World Cup', Amnesty-persbericht 04-06-2010, <http://www.amnesty.org/en/library/asset/AFR53/007/2010/en/7a0dee7d-114c-4f8a-bc64-123e97bb17ae/afr530072010en.pdf>
- 6) 'COHRE Fact Sheet: Mega-Events, Forced Evictions and Displacement', www.cohre.org/sites/default/files/fact_sheet_mega-events_5_june_2007.pdf

Achtergrondinformatie

- In sloppenwijken over de hele wereld leven mensen onder de constante dreiging van gedwongen huisuitzetting. Jaarlijks worden zo'n twee miljoen mensen onwettig hun huis uit gezet. De meeste sloppenwijkbewoners hebben geen eigendomspapieren of huurovereenkomst en zijn dus machteloos tegenover deze grove schending van hun mensenrechten.
- In de Braziliaanse *favela's* (sloppenwijken) in Rio de Janeiro en andere Braziliaanse steden gaan wijken tegen de grond om plaats te maken voor accommodaties voor de WK voetbal in 2014 en de Olympische Spelen in 2016. De bewoners zijn vaak met geweld uit hun huizen gezet. Ze werden niet op tijd geïnformeerd en ontvingen geen adequate alternatieve woonruimte of compensatie.
- Huisuitzettingen zijn in bepaalde gevallen toegestaan, zoals bij huurschuld, legitieme onteigeningen of illegale bezettingen. Er zijn echter strenge, internationaal erkende voorwaarden aan verbonden, waaronder zorgvuldige informatievoorziening, consultatie van bewoners, mogelijkheid van beroep en de plicht voor de overheid om alternatieve huisvesting aan te bieden.

VERENIGDE STATEN:
ONVOORWAARDELIJK LEVENSLANG
VOOR KINDEREN

Bronnen

- 1) *Amnesty International Report 2014/15. The State of the world's human rights* (Amnesty International 2015 POL10|001|2015)
- 2) 'USA: Life, liberty and the pursuit of human rights. A submission to the UN Human Rights Committee for the 109th session of the Committee, 14 october to 1 november 2013.' Amnesty International, AMR 51/061/2013
- 3) 'USA: Another welcome step on children in the criminal justice system', Amnesty-persbericht, AMR 51/049/2012
- 4) USA: 'Too young to vote, old enough to be sentenced to die in prison', Amnesty-story, <http://www.amnesty.org/en/news/usa-too-young-vote-old-enough-be-sentenced-die-prison-2012-10-25>
- 5) USA: 'This is were I'm going to be when I die', Children facing life imprisonment without the possibility of release in the USA', Amnesty-rapport, AMR 51/081/2011
- 6) USA: 'We learn, sometimes, from our mistakes' Supreme Court outlaws life imprisonment without possibility of release for children who commit non-homicide crimes', Amnesty-persbericht, AMR 51/042/2010
- 7) *The rest of their lives. Life without parole for child offenders in the United States*, Amnesty International en Human Rights Watch, rapport, 2005

Achtergrondinformatie

- Van de vijftig staten in de VS hebben er slechts zes 'JLWOP' – Juvenile Offenders Serving Life Without Parole (levenslang onvoorwaardelijk) als straf voor minderjarigen afgeschaft.
 - In 2012 zaten er ongeveer 2500 minderjarigen en mensen die als minderjarige levenslang veroordeeld zijn in de cel.
 - 59 procent van de levenslang veroordeelde kinderen is op dat moment voor de eerste keer met justitie in aanraking gekomen.
 - Afro-Amerikaanse kinderen worden tien keer zo vaak veroordeeld als blanke kinderen.
 - Ongeveer 26 procent van de kinderen is beschuldigd van medeplichtigheid aan moord. Dus zij hebben niet zelf de moord gepleegd.
- In 2012 verbood het Amerikaanse Hoogerechtshof 'levenslang onvoorwaardelijk' als verplichte minimumstraf voor minderjarige daders. Oude zaken van mensen die het als verplichte minimumstraf (dus automatisch) opgelegd hadden gekregen, zouden opnieuw moeten voorkomen. Dit om te kijken of er geen omstandigheden waren die een minder zware straf zouden rechtvaardigen.
 - De gouverneur van de staat Iowa heeft dit omzeild door de straffen om te zetten: niet langer 'levenslang onvoorwaardelijk', maar 'levenslang met pas na zestig jaar de mogelijkheid van voorwaardelijke vrijlating'. Wat dus bijna op hetzelfde neerkomt.
 - De Verenigde Staten hebben wel het Kinderrechtenverdrag getekend, maar nog niet geratificeerd.
 - Dat heeft te maken met afstemming van wetgeving op zowel federaal als statelijk niveau. Dat proces kan jaren duren. Ook hebben de VS als standpunt om één mensenrechtenverdrag tegelijk te ratificeren. Momenteel hebben de VS het Verdrag inzake de Uitbanning van Discriminatie van Vrouwen als prioriteit.

TIJDREIS

ANTWOORDEN

JAGERS EN BOEREN

TOT 3000 VOOR CHR. (PREHISTORIE)

pagina 4-5

Lang geleden moesten de mensen keihard werken om te overleven. Als de jacht of oogst mislukte, had je geen eten. Alle kinderen moesten meewerken. Bessen plukken, pijlpunten scherpen, visnetten vlechten, potten bakken en graan malen. Kinderen waren wel snel klaar met hun speelgoed opruimen. Daar hadden ze namelijk maar weinig van. Geen Lego of Waveboard. Toch graven archeologen* soms speelgoed op. Speelgoed gemaakt van klei, stenen knikkers of figuurtjes gesneden uit bot. Al duizenden jaren spelen kinderen. En zo hoort het.

Opzoekwoord

- * archeologen = mensen die door te graven in de grond, spullen van lang geleden vinden. Door die spullen (potscherven, kano's, armbanden) goed te bestuderen kunnen zij ons meer vertellen over het verleden.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. **31**

Plak de sticker op de tijdkaart bij de tijd van jagers en boeren en reis verder.

Opdracht

Individuele antwoorden.

Nadenkertje

Het jaar nul bestaat niet. Het jaar 1 wel. Er bestaat wel een nulpunt. Dat is het tijdstip waarop de jaartelling begint. De joodse, christelijke en islamitische jaartellingen hebben alle drie een ander startpunt. De joodse jaartelling (de oudste) start 3761 voor Christus. De christelijke jaartelling start bij de geboorte van Christus. Tot slot begint de islamitische jaartelling (de jongste) in 622 na Christus. In welk jaar leven we nu volgens de joodse jaartelling? En volgens de christelijke jaartelling? En volgens de islamitische jaartelling?

volgens de **joodse** jaartelling: **5777**

volgens de **christelijke** jaartelling: **2016**

volgens de **islamitische** jaartelling: **1394**

GRIEKEN EN ROMEINEN

VAN 3000 VOOR CHR. TOT 500 (OUDHEID)

pagina 6-7

Aurelia liep langs school. Ze gluurde naar binnen. Ze was verliefd op Melchior. Kijk, daar zat hij, naast Lucius. De jongens schreven op hun wasbord.* Aurelia zuchtte; wat jammer dat meisjes niet naar school mochten. Zo ging het bij de Romeinen. Nederland* hoorde lange tijd bij het Romeinse Rijk. De Romeinen brachten het schrift mee naar Nederland. Maar weinig 'Nederlanders' hebben toen leren schrijven. Scholen waren hier niet. De grond was moerassig en er waren vaak overstromingen. Mensen maakten heuvels: terpen. Daar bouwden ze hun huis op. Op de terp had je weinig last van overstromingen. Iedereen hielp. Leren zwemmen was handig, maar rekenen en lezen?

Opzoekwoorden

- * wasbord = een soort schrift. Het is een houten bord met een dun laagje was eroverheen. Als je erin kraste met een scherpe stift, een stylus, kon je erop schrijven. Je kon het ook weer wegvegen en opnieuw gebruiken.
- * Nederland = heette toen nog geen Nederland, maar de Romeinen noemden het Germania Inferior.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. **28**

Plak de sticker op de tijdkaart bij de tijd van Grieken en Romeinen en reis verder.

Opdracht

In dit lesrooster staan allerlei vakken. Vertel van elk vak en elke activiteit waarom je dat op school krijgt.

Nadenkertje

Ontcijfer de volgende Romeinse cijfers en zoek vervolgens de juiste combinaties.

MCMLXXXIX = **1989: Verdrag voor de Rechten van het Kind aangenomen**

MCMLXI = **1961: oprichting Amnesty International**

XLI = **41: zoveel artikelen telt het Verdrag voor de Rechten van het Kind**

XXX = **30: zoveel artikelen telt de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens**

XVIII = **18: leeftijd waarop je geen kind meer bent, maar volwassen**

MONNIKEN EN RIDDERS

VAN 500 TOT 1000 (VROEGE MIDDELEEUWEN)

pagina 8-9

Je opent je ogen. Je deint op en neer. Je ruikt de zee. Je ziet opbollende zeilen. Langzaam komt de herinnering terug. De Vikingen hebben Dorestad, jouw stad, aangevallen. Geschreeuw, flitsende zwaarden en vlammen. Ineengedoken in de struiken dacht je veilig te zijn. Plotseling word je beetgepakt. Sterke armen tillen je hoog op. De Viking werpt je over zijn schouder. Een groep angstige kinderen staat bij elkaar. Als de Vikingen klaar zijn met kostbaarheden roven, moeten alle kinderen mee naar het schip. Je struikelt omdat je staart naar de reusachtige drakenkop op de boeg van het schip. Je bent al ver van huis, geroofd door Vikingen. Wat zal er gebeuren?

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. **35**

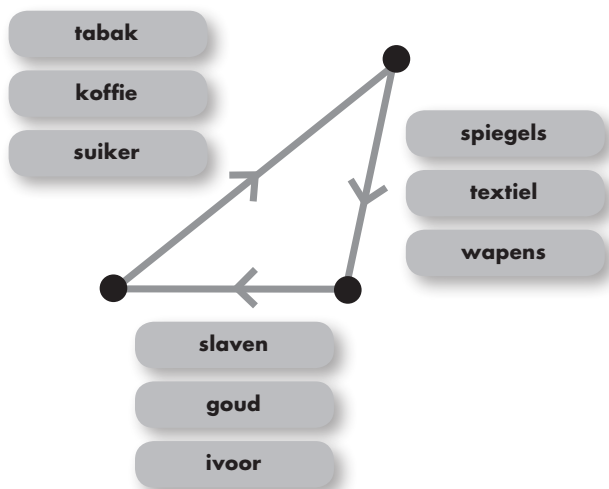
Plak de sticker op de tijdkaart bij monniken en ridders en reis verder.

Opdracht

5) Landen moeten samen optreden tegen de piraten, ze voor de rechter laten komen en nadenken over de straf.

Nadenkertje

Op 1 juli wordt in Amsterdam 'keti koti' gevierd. Dat betekent 'verbroken ketenen.' Hiermee wordt de afschaffing van de slavernij herdacht. Pas in 1863 heeft Nederland de slavernij afgeschaft. De routes met slaven zagen er op de wereldkaart uit als een driehoek. Daarom wordt deze handelsroute ook wel 'transatlantische driehoekshandel genoemd': van de Republiek der Verenigde Nederlanden, naar West-Afrika, dan naar Suriname/Zuid-Amerika en terug naar de Republiek der Verenigde Nederlanden. Kijk op het kaartje hiernaast. Vul bij elke lijn van de driehoek drie handelsgoederen in. Kies uit: slaven, spiegels, tabak, koffie, suiker, textiel, wapens en ivoor.

STEDEN EN STATEN

VAN 1000 TOT 1500 (LATE MIDDELEEUWEN)

pagina 10-11

Klikken bij de juf dat Ebru stiekem zit te snoepen. Als je dat doet, ben je een klikspaan. Wat een raar woord eigenlijk: 'klikspaan'. Het komt van het woord clapspaen; stukken hout die tegen elkaar aan klapperden. En dat maakte lawaai. Een melaatse (iemand die aan de ziekte lepra lijdt) gebruikte een clapspaen om iedereen te laten horen dat hij of zij eraan kwam. Dan konden mensen zich uit de voeten maken. Voor melaatsheid waren mensen erg bang. Kinderen en volwassenen: iedereen kon besmet raken. Daarom woonden de melaatsen buiten de stadsmuren. Ze mochten maar één keer per jaar de stad in: voor hun jaarlijkse bedeltocht. De mensen hielden er niet van om naar melaatsen te kijken. Ze waren verminkt en misten vaak een arm of een been. Door de dikke zwerende knobbels leken hun hoofden op die van monsters. Goede dokters waren er niet. En een geneesmiddel was er ook niet.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. **24**

Plak de sticker op de tijdkaart bij de tijd van steden en staten en reis verder.

Opdracht

*Klikspaan, boterspaan,
je mag niet door mijn straatje gaan,
hondje zal je bijten, poesje zal je krabbelen
dat komt van al dat babbelen.*

Dit liedje werd vroeger in sommige delen van Nederland gezongen. Vertel in maximaal drie zinnen waar het liedje over gaat.

Een klikspaan moet niet zoveel praten (rodde-len) over anderen. Andere kinderen vinden dat niet leuk en als de klikspaan er niet mee stopt, mag hij niet meer meespelen.

Nadenkertje

Lepra bestaat nu nog steeds. In delen van Azië, Afrika en Zuid-Amerika komt lepra voor. In de jaren tachtig van de vorige eeuw is een goed werkend medicijn ontdekt.

Geef twee redenen waarom dan toch nog steeds elk jaar honderdduizenden mensen lepra krijgen.

1) Dure medicijnen

2) Armoede

3) Slechte toegang tot gezondheidszorg

ONTDEKKERS EN HERVORMERS

1500 TOT 1600 (RENAISSANCE)

pagina 12-13

Cornelis Joppensz sluipt 's ochtends vroeg op 3 oktober 1574 Leiden uit. Hij heeft al vier maanden zo'n ontzettende honger. De stad is al die tijd belegerd* geweest door Spaanse soldaten. Geen brood (en geen mens) kon de stad in of uit. Cornelis grinnikt als hij eraan denkt hoe burgemeester Van der Werff riep: 'Eet mijn arm maar op! Maar wij geven ons niet over!' En dat alles omdat koning Filips II katholiek is, en de Leidenaren niet. Zij zijn protestants. De katholieke koning verbiedt het protestantse geloof. Hij probeert Cornelis en zijn stadgenoten katholiek te maken. Dat lukt hem niet. Ondanks de honger houdt Leiden vol. Op 3 oktober vluchten de Spanjaarden. In hun haast laten zij een kookpot achter. Cornelis kijkt erin: wortelen, uien, vlees en pastinaak.* Eindelijk weer eten!

Opzoekwoord

- * belegerd = een stad omsingelen, zodat niemand er meer in of uit kan. Er kan ook geen voedsel de stad in. De bedoeling is dat de inwoners van de stad worden uitgehongerd en zich uiteindelijk overgeven.
- * pastinaak = een soort wortelen.

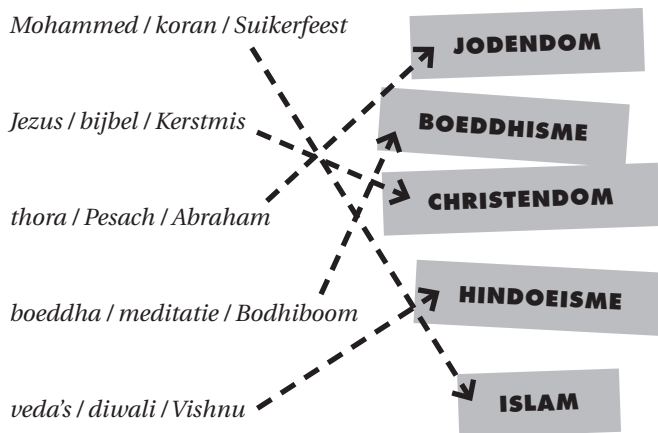
Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. 14

Plak de sticker op de tijdkaart bij de tijd van ontdekkers en hervormers en reis verder.

Opdracht

Zoek de juiste begrippen bij de geloven.

Nadenkertje

In het verhaal worden de Nederlanders* onderdrukt. Zij mogen niet geloven wat zij willen. Tussen 1096 en 1272 hebben Hollanders en Friezen zelf geprobeerd hun geloof aan anderen op te leggen. Zij liepen mee met de kruistochten, soms met hun kinderen. Ze waren christelijk en wilden Jeruzalem 'bevrijden' van de moslims. Christenen waren volgens hen beter dan moslims. Aangekomen in Jeruzalem zagen de kruisvaarders dat die moslims zo gek nog niet waren: zij hadden het cijfer 'nul' ontdekt! Ze waren veel beter in wiskunde, meetkunde en sterrenkunde...

(* Nederland bestaat nog niet: Nederland heet de Lage Landen.

Zowel in taal als in beeld zijn Arabische invloeden te vinden. Welk teken uit het gemeentewapen van Dokkum is een herinnering aan de kruistochten?

Omcirkel. (halve maan)

Omcirkel in deze rij de woorden die oorspronkelijk uit het Arabisch komen. Het zijn er vijf.

- sorbet - zeester
- trui - cijfer - pyjama
- alcohol - letter - ijsje
- octopus - biertje

REGENTEN EN VORSTEN

1600 TOT 1700 (GOUDEN EEUW)

pagina 14-15

Wij willen ons even aan je voorstellen. Wij zijn Amsterdamse aalmoezenierskinderen*. Dit hier is Hendrik. Zijn vader is mee met de VOC.* Zijn moeder was zo arm, dat ze is weggelopen en Hendrik achterliet. En dit is Anna. Haar vader vaart ook. Haar moeder is vorig jaar dood gegaan. En daar staat Johan. Hij is wees. En ik ben Kat. Ja, eigenlijk Katharina, maar dat is zo'n lange naam. Mijn moeder zit in het spinhuis* en mijn vader heb ik nooit gekend. Aan de Prinsengracht wonen we in het Aalmoezeniersweeshuis. We blijven hier tot we achttien zijn. Het is hier best wel goed hoor. Elke dag warm eten en we krijgen les. Kleuren hebben we ook. Zwart en rood zijn de kleuren van de weeshuiskleren. Zelig? Tja, alleen op de wereld en toch met duizenden tegelijk. Want om zoveel kinderen gaat het.

Opzoekwoord

- * aalmoezenierskinderen = een aalmoes is eten, geld, kleding dat je geeft aan arme mensen.
- * VOC = Verenigde Oostindische Compagnie, scheepvaartonderneming (1602-1799).
- * spinhuis = vrouwen die veroordeeld waren voor een misdaad, moesten in een tuchthuis spinnen en naaien.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. **20**

Plak de sticker op de tijdkaart bij de tijd van regenten en vorsten en reis verder.

Opdracht

Als gevolg van de ziekte aids, zijn er veel aidswezen in vooral landen ten zuiden van de Sahara. Wereldwijd zijn er 15 miljoen aidswezen.

In Nederland raken elke week twee jongeren besmet met het hiv-virus. Hoeveel zijn dat er per jaar?

$$2 \times 52 = 104$$

Elke minuut komen er wereldwijd vier jongeren met hiv bij. Hoeveel zijn dat er per jaar?

$$4 \times 60 \times 24 \times 365 = 2.102.400$$

Van alle kinderen met HIV krijgt 68% geen levensreddende behandeling, terwijl die wel bestaat.

Waardoor komt dat denk je?

- **Medicijnen zijn erg duur**

- **Weinig mensen hebben een ziektekostenverzekering**

Nadenkertje

Weeskinderen hadden allemaal dezelfde kleding aan. Vaak zwart en rood. Dan kon iedereen hen in de stad in de gaten houden. In sommige landen dragen kinderen op school uniformen. Daar zitten voor- en nadelen aan. Noem een voordeel en noem een nadeel.

Voordeel:

Iedereen is gelijk, geen rijke of arme kinderen, geen onderscheid, geen merkkleding

Nadeel:

Beperking van vrijheid om je uit te drukken, je kunt niet in kleding uitdrukken wie je bent

Zeg tot slot wat jij van schooluniformen vindt.

Ik vind schooluniformen

PRUIKEN EN REVOLUTIES

1700 TOT 1800 (VERLICHTING)

pagina 16-17

Vroeger waren er niet zoveel verschillende namen. Het was lastig om alle Jannen uit elkaar te houden. Daarom was het geven van bijnamen al sinds de 11de eeuw een gewoonte. Jan die geiten hoedde werd Jan de Bok. En Jan die altijd gelijk had, was Jan Gelijk. Een jongen met een grote neus heette Jan Neus. Van kinderen met vreemde namen wist iedereen dat zij vroeger als vondeling waren achtergelaten. Vondelingen waren meestal naamloos. Of ze hadden alleen een voornaam. Ook vondelingen werden aangegeven bij de burgerlijke stand: iedereen die in de stad was geboren, werd genoteerd. Maar daar had je een naam voor nodig. Dus verzon de stadsambtenaar zelf een naam. Zo komt Pieter Potlood aan zijn naam. Zijn moeder had op een briefje met potlood geschreven dat hij Pieter heette. En Jannitie Regen en Wint? Hoe kwam zij aan haar naam?

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. 7

Plak de sticker op de tijdkaart bij de tijd van pruiken en revoluties en reis verder.

Opdracht

Individuele antwoorden.

Nadenkertje

Ouders in China hebben de laatste jaren hun best gedaan om hun kinderen originele namen te geven. Ze zochten karakters (Chinese tekens) voor de naam van hun kinderen in het oude Kang-Hsi woordenboek. Maar nu is er een probleem. De computers kunnen deze oude karakters niet lezen. Computers kunnen alleen de moderne Chinese taal (Mandarijn) lezen. Nu kunnen miljoenen Chinezen zich regelmatig ergens niet inschrijven. Erger nog: de Chinese regering heeft een nieuw identiteitsysteem (ID) en daar kunnen heel veel mensen zich niet laten registreren. De Chinezen werken hard aan een oplossing. Waar heb je geen recht op als je niet staat ingeschreven bij de overheid? Denk goed na en noem drie dingen.

gezondheidszorg - verzekeringen - onderwijs - uitkeringen - paspoort - inentingen

BURGERS EN STOOMMACHINES

1800 TOT 1900 (INDUSTRIALISATIE)

pagina 18-19

Zo ontzettend moe waren ze. Zo moe dat ze staand in slaap vielen. Toen ging het mis. Kinderen die met hun hand in het machinale weefgetouw kwamen. Au! Vingers verwond, of erger: vingers eraf... En zonder vingers geen werk. En dus geen geld.

Fabriekseigenaren vonden het handig om kinderen te laten werken. Kleine handen, kleine vingers, uiterst geschikt om letters te zetten.* Dat ze kinderen maar weinig hoefden te betalen was het allerprettigste. In 1874 bepaalde de regering dat kinderen onder de twaalf niet meer mochten werken. Samuel van Houten had dat voorgesteld. Dat was een goed begin. Maar fabrieken werden slecht gecontroleerd. In 1901 moesten alle kinderen van hun zesde tot hun twaalfde jaar verplicht naar school. Toen werd het leven voor kinderen een stuk vrolijker.

Opzoekwoord

- * letters zetten = soort letters in stempelvorm, die klaargezet moesten worden om zinnen mee te maken. Daarna werd dat afgedrukt en zo werd een krant gemaakt.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. 32

Plak de sticker op de tijdkaart bij de tijd van burgers en stoommachines en reis verder.

Opdracht

Individuele antwoorden.

Nadenkertje

Kinderarbeid bestaat nog steeds. Wereldwijd zijn er ongeveer 218 miljoen kindarbeiders; één op de zeven kinderen tussen de vijf en de zeventien jaar werkt. Je wilt een nieuw T-shirt kopen. T-shirts zijn gemaakt van katoen. Katoen komt (onder andere) uit India. Je gaat op pad. Je ziet in de winkels veel T-shirts uit India.

Wat heeft dit met kinderbeid te maken?

Omdat het T-shirt dat ik wil kopen misschien wel gemaakt is door kinderen. Voor weinig loon en in slechte omstandigheden. Kinderen die werken gaan over het algemeen niet naar school. Zo blijven ze laag of niet opgeleid en zullen in de toekomst geen goede baan vinden.

WERELDOORLOGEN

1900 TOT 1950 (EERSTE HELFT 20e EEUW)

pagina 20-21

'Als je een Jood ziet vallen, mag je een wens doen.'
Sommige kinderen maken grapjes over de Jodenster. Bertje Bloch-van Rhijn schrijft daarover in haar dagboek op 8 mei 1942. Zij vindt die grappen niet leuk. Hitler bepaalde negen dagen eerder dat alle Joden een gele ster op hun jas moeten dragen. Alles veranderde voor Bertje. Eerst was zij gewoon een meisje, nu is zij alleen een Jood. Sommige kleine kinderen vinden de zeshoekige ster geweldig. Zij begrijpen niet wat die ster eigenlijk betekent. Maar Bertje begrijpt het heel goed. Ze schrijft dat ze het erg rottig vindt, die ster. Vast veel mensen zouden reuze aardig blijven, maar NSB'ers* zouden haar uitschelden voor 'vuile Jood', dacht Bertje. En Bertje kreeg gelijk.

Opzoekwoord

- * NSB'ers = Aanhangers van de Nationaal Socialistische Beweging, een Nederlandse politieke partij die de ideeën van Hitler goed vond.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. 2
Plak de sticker op de tijdkaart bij de tijd van wereldoorlogen en reis verder.

Opdracht

Roma (*zigeuners = volken die rondtrekken, zoals de Roma en Sinti, met een eigen taal en cultuur. Zelf houden ze niet van het woord zigeuners*) werden net als Joden gediscrimineerd en vervolgd in de Tweede Wereldoorlog. Nu nog steeds worden in veel Europese landen Roma gediscrimineerd. Als je denkt: 'zigeunerkinderen stinken altijd' dan is dat een vooroordeel. Het is niet aardig om dat te denken, maar het mag wel. Je mag alles denken wat je wilt. Maar je mag niet alles doen wat je wilt. Als een school bepaalt dat alleen de Romakinderen moeten douchen voordat ze de klas binnen mogen, dan mag dat niet. Dat is namelijk discriminatie (*onderscheid maken tussen mensen, om redenen die er niet toe doen. Zoals huidskleur, geloof of afkomst*). En dat is verboden.

Wat is het verschil tussen een vooroordeel en discriminatie? Leg uit met een zelfbedacht voorbeeld

**Vooroordeel = meisjes kunnen niet rekenen/
vrouwen kunnen niet inparkeren.**

**Discriminatie = meisjes moeten meer betalen
voor hun wiskundebijlessen /extra grote inparkeervakken alleen voor vrouwen, waar ze extra voor moeten betalen.**

Nadenkertje

In Nederland is in 1870 de doodstraf in vredetijd afgeschaft. Vervolgens is in 1983 de doodstraf uit de Grondwet geschrapt. Tussen 1870 en 1983 zijn er nog mensen geëxecuteerd.

Wanneer was dat denk je?

1943 of Tweede Wereldoorlog

En waarom?

Het gaf de mogelijkheid om oorlogsmisdadigers tot de doodstraf te veroordelen en deze straf uit te voeren. Hiertoe werd besloten om te voorkomen dat het Nederlandse volk het recht in eigen hand zou nemen. Voorbeeld is Anton Mussert, de leider van de NSB; hij werd in 1946 geëxecuteerd.

TELEVISIE EN COMPUTERS

1950 TOT 2000 (TWEEDE HELFT 20e EEUW)

pagina 22-23

Hoera! In 1989 is door de Verenigde Naties* het Kinderrechtenverdrag aangenomen! Alle kinderen hebben rechten, altijd en overal. Max is hier geboren. Imani in Somalië. Max heeft thuis een eigen kamer. Imani heeft geen huis. Max vindt geschiedenis het leukste vak op school. Imani zou graag naar school gaan. Max is in de zomervakantie gaan kamperen in Frankrijk. Imani heeft nog nooit vakantie gevierd. Max moet regelmatig naar het ziekenhuis voor zijn astma. Imani is vaak ziek, toch is ze maar twee keer in haar leven bij een dokter geweest. Max geniet van zijn rechten. Imani heeft geen rechten. Max is Nederlander. Imani is illegaal. Allebei kinderen die in Nederland wonen.

Opzoekwoorden

- * Verenigde Naties = organisatie waarvan bijna alle landen lid zijn. Het doel van de VN is onder andere om, de samenwerking tussen landen te verbeteren, oorlogen te voorkomen en de welvaart te vergroten.

Kinderrechtenvraag

Over welk kinderrecht gaat het hier? nr. **4**

Plak de sticker op de tijdkaart bij de tijd van televisie en computers.

Opdracht

Individuele antwoorden.

Nadenkertje

Individuele antwoorden.

KINDERRECHTENVRAAG

pagina 24

De tijd van *Jagers en Boeren* gaat het om kinderrecht nr. **31**
De tijd van *Grieken en Romeinen* gaat het om kinderrecht nr. **28**
De tijd van *Monniken en Ridders* gaat het om kinderrecht nr. **35**
De tijd van *Steden en Staten* gaat het om kinderrecht nr. **24**
De tijd van *Ontdekkers en Hervormers* gaat het om kinderrecht nr. **14**
De tijd van *Regenten en Vorsten* gaat het om kinderrecht nr. **20**
De tijd van *Pruiken en Revoluties* gaat het om kinderrecht nr. **7**
De tijd van *Burgers en Stoommachines* gaat het om kinderrecht nr. **32**
De tijd van *Wereldoorlogen* gaat het om kinderrecht nr. **2**
De tijd van *Televisie en Computers* gaat het om kinderrecht nr. **4**

WOORDZOEKER

pagina 26

W	K	E	D	S	X	D	G	T	D	A	R	V	I	K	I	N	G	E	N	K	T	K
O	N	D	E	R	W	I	J	S	R	M	Y	E	I	K	F	I	B	I	X	E	J	L
D	O	U	T	X	M	I	R	O	R	N	D	E	S	N	I	X	T	W	I	W	B	I
D	L	E	R	C	B	K	D	L	C	E	Z	I	U	P	D	V	D	A	F	Q	O	K
A	O	E	A	L	N	S	R	R	Q	S	W	T	M	E	E	E	U	D	N	O	B	S
R	G	O	D	S	D	I	E	N	S	T	V	R	I	J	H	E	I	D	T	I	N	P
O	O	E	D	Y	O	E	V	O	L	Y	O	B	D	T	S	K	L	A	T	J	E	A
R	D	D	H	S	K	I	N	D	Y	I	F	O	D	N	R	T	D	G	R	X	G	A
V	I	D	K	G	T	N	E	L	U	N	X	B	E	E	O	M	V	O	O	B	E	N
I	S	I	I	C	K	R	T	E	T	T	G	N	L	N	M	G	C	R	T	E	E	B
G	C	M	N	D	L	Z	A	R	P	E	N	E	E	I	E	S	N	V	I	U	D	T
X	R	D	D	R	P	E	C	F	D	R	B	G	E	E	I	V	O	I	A	J	M	D
G	I	C	E	O	P	O	E	T	L	N	M	I	U	R	N	O	Q	T	D	A	C	U
H	M	C	R	B	R	M	R	E	W	A	N	D	W	O	E	S	B	X	R	E	Q	R
T	I	B	A	S	E	L	R	D	K	T	F	F	E	R	N	G	S	E	H	I	D	O
U	N	L	R	A	H	A	E	E	M	I	Y	K	N	F	H	E	O	H	M	Y	F	D
R	A	Y	B	W	I	A	D	E	A	O	M	H	E	N	V	H	B	T	A	Y	Y	V
I	T	O	E	C	S	U	N	K	I	N	D	E	R	R	E	C	H	T	E	N	O	C
S	I	L	I	D	T	L	I	T	T	A	C	V	D	N	T	G	T	R	E	K	W	N
L	E	O	D	P	O	P	K	Y	E	L	X	R	V	O	N	D	E	L	I	N	G	O
Z	H	R	P	S	R	B	A	T	M	P	F	T	N	U	K	E	R	C	B	K	D	V
T	A	C	H	T	I	G	J	A	R	I	G	E	O	O	R	L	O	G	H	L	L	O
B	X	S	W	O	E	J	S	V	I	H	N	S	G	P	K	D	U	O	M	O	E	C

MAAK 'T AF SPEL

VRAGEN EN ANTWOORDEN

pagina 27

- 1) Hoe heet de tijd waarin mensen nog niet konden schrijven?
Tijd van jagers en boeren (of prehistorie).
- 2) Bij de Romeinen mocht niet iedereen naar school. Wie mochten niet naar school?
Meisjes.
- 3) De Vikingen roofden vaak mannen, vrouwen en kinderen. In Nederland zijn ze ook verschillende keren op plundertocht geweest. In welke stad was dat?
Dorestad (nu: Wijk bij Duurstede).
- 4) Hoe heet de ziekte in de middeleeuwen die ervoor zorgde dat mensen er vreselijk uitzagen?
Lepra of melaatsheid.
- 5) In de zestiende eeuw was de Spaanse koning Filips de Tweede onze koning. De mensen hier waren daar niet blij mee want zij mochten niet geloven wat zij wilden. Hoe noem je dat recht?
Recht op vrijheid van godsdienst.
- 6) Mensen hadden vroeger veel dezelfde namen. Hoe heten de namen die mensen elkaar toen gaven om toch de Jannen uit elkaar te houden?
Bijnamen.
- 7) Hoe werden de arme kinderen in de zeventiende eeuw genoemd die geen ouders hadden die voor ze konden zorgen?
Aalmoezenierskinderen.
- 8) Samuel van Houten zorgde ervoor dat er een wet kwam die de kinderarbeid beperkte. Die hielp nog niet echt. Hoe heet de wet die ervoor zorgde dat kinderen naar school moesten?
Leerplichtwet.
- 9) Hoe noem je het als je anders wordt behandeld om redenen die er niet toe doen zoals afkomst, huidskleur en geloof?
Discriminatie.
- 10) Hoe noem je mensen die in een ander land willen verblijven en de regering van dat land verbiedt dat. De mensen besluiten toch te blijven.
Illegalen.

Schattingsvraag:

Hoeveel leden heeft Amnesty International over de hele wereld?

2,2 miljoen leden.

TIJDREIS

ACHTERGROND INFORMATIE

JAGERS EN BOEREN

(OUDER DAN 3000 V.C.)

- 1) nl.wikipedia.org
- 2) www.arcbv.nl

GRIEKEN EN ROMEINEN

(3000 V.C. – 500 N.C.)

- 1) wikikids.wiki.kennisnet.nl
- 2) www.onderwijsmuseum.nl

RIDDERS EN MONNIKEN

(500 – 1000)

- 1) www.stichtingmonumentmiddelburg.nl
- 2) www.trouw.nl/nieuws/nederland/article2734997.ece/Marine_bevrijdt_vissers_uit_handen_piraten.html
- 3) http://headlines.nos.nl/forum.php/list_messages/15222

STEDEN EN STATEN

(1000 – 1500)

- 1) nl.wikipedia.org
- 2) www.hetutrechtsarchief.nl
- 3) www.stadsarchief.amsterdam.nl
- 4) www.archeologieactueel.nl

ONTDEKKERS EN HERVORMERS

(1500-1600)

- 1) www.3october.nl
- 2) dutchrevolt.leidenuniv.nl
- 3) nl.wikipedia.org

REGENTEN EN VORSTEN

(1600 – 1700)

- 1) www.volkskrant.nl/archief_gratis/article726637.ece/Het_verweesde_en_misdeelde_kind_GESCHIEDENIS_VAN_ZORG_IN_WEESHUIZEN_EN_OPVOEDINGSGESTICHTEN
- 2) E. Kuijpers, *Migrantenstad. Immigratie en sociale verhoudingen in 17e- eeuw Amsterdam* (Hilversum 2005), Uitg. Verloren, Amsterdamse Historische Reeks
- 3) www.ahm.nl
- 4) H. Peeters, L. Dresen-Coenders, T. Brandenburg (red.) *Vijf eeuwen gezinsleven. Liefde, huwelijk en opvoeding in Nederland* (Heerlen tweede druk 1994)
- 5) stadsarchief.amsterdam.nl
- 6) www.stopaidsnow.nl

PRUIKEN EN REVOLUTIES

(1700-1800)

- 1) l.wikipedia.org
- 2) www.meertens.knaw.nl
- 3) stadsarchief.amsterdam.nl
- 4) www.nos.nl/nosjournaal/columns/peking/wouter_zwart_170306.html

BURGERS EN STOOMMACHINES

(1800-1900)

- 1) www.schooltv.nl
- 2) nl.wikipedia.org

WERELDOORLOGEN

(1900-1950)

- 1) Debórah Dwork, *Kinderen met een gele ster* (Amsterdam 1998) Nederlandse vertaling Uitgeverij Boom

TELEVISIE EN COMPUTERS

(1950-2000)

- 1) E. Verhellen, *Verdrag inzake de rechten van het kind. Achtergronden, motieven, strategieën, hoofdlijnen* (derde druk 1997)

WAT IEDEREEN MÓET WETEN VAN DE VADERLANDSE GESCHIEDENIS

EEN CANON VAN HET NEDERLANDS VERLEDEN

Prof.dr. J.Th.M. Bank, Prof.dr. P. de Rooy
© 2004: NRC Handelsblad

Iedere tijd ontwerpt een eigen versie van het verleden. Vroeger gebeurde dat bij het kampvuur. Later werd dat op scholen meeslepend verteld. Nu zou televisie het voor de hand liggende medium zijn. Alleen, dat gebeurt niet. Daar schijnt de gedachte te heersen dat geschiedenis eigenlijk te saai is om een aardig kijkerspubliek te trekken. Daarom krijgt het de vorm van een gezelschapsspelletje, zoals de verkiezing van 'de grootste Nederlander aller tijden'.

Het is de vraag op grond van welke kennis de kijkers straks deze historische 'idol' kiezen. Gezien de verbrokkeling van het geschiedenisonderwijs kan het hier moeilijk om veel meer gaan dan bliksemschichten in het donker. Dat er weinig belangstelling zou zijn voor serieuze geschiedenis is een merkwaardig vooroordeel in 'Hilversum', dat ook heerst in 'Den Haag'. Alleen al de opmerkelijk hoge oplagen van een auteur als Geert Mak zouden op het tegendeel kunnen wijzen.

Weinig behulpzaam zijn pleidooien van al diegenen die, bezielde van de meest nobele gedachten, beweren dat er geen historisch besef meer bestaat. Daarbij blijken zij meestal te bedoelen dat niemand meer een proefwerk kan maken dat sommigen van ons nog wel kennen van de middelbare school (althans: van vóór de Mammoetwet): 'wie deed wat, wanneer en waarom?' Met hoon duikt telkens weer het beruchte proefwerk van het Historisch Nieuwsblad op, waarin Kamerleden op dit soort vragen een dikke onvoldoende scoorden. Een herhaling onlangs onder 'gewone mensen' leverde een nog droeviger beeld op. Naast onwil heerst ook onzekerheid: welk verhaal valt hier te vertellen? De schuchterheid over het historisch verhaal is vooral een gevolg van veranderingen in de samenleving.

Nederland is 'ontzuild'. Kerken en politieke bewegingen hebben aan overtuigingskracht ingeboet. Het (emancipatie-)verleden van de eigen bevolkingsgroep is minder bruikbaar geworden. Bijpassende rituelen zijn vervaagd. De geschiedenis is minder vanzelfsprekend. Niet langer zijn hieraan wijze lessen en aansporingen te ontleen. Historische kennis is verschaald tot eruditie.

Als we weer historisch besef willen kweken, dan gaat het niet zozeer om de weetjes: de jaartallen van rampen, vorsten en ontdekkingen – al is daar op zich helemaal niets mis mee. Het gaat om de gedachte dat het heden niet goed te begrijpen valt zonder enig inzicht in de ontwikkeling tot dat heden. Anders gezegd, het gaat om het vermijden van het misverstand dat de wereld een schouwtoneel is waarvoor iedere dag het doek opnieuw wordt opgehaald.

Tegen deze ambitie klinken doorgaans twee bezwaren. Het eerste is dat dit allemaal voortvloeit uit nostalgie. Oude schoolmeesters zouden een achterhaald verlangen koesteren naar de overzichtelijkheid van de 'nationalistische en ethnocentrische geschiedschrijving

van onze blanke voorvaderen'. Dit klinkt al erg genoeg, maar gewoonlijk volgt dan nog dat we nu eenmaal in een 'postmoderne wereld' leven. De fragmentatie van mens en samenleving is niet langer in een consistent verhaal te vatten. 'Laat duizend bloemen bloeien' en het komt vanzelf wel goed.

Het tweede bezwaar is dat historisch besef op zichzelf, als een manier om naar de werkelijkheid te kijken, een tijdelijk verschijnsel is. Het is aan het eind van de achttiende eeuw opgekomen, beleefde zijn bloeitijd in de negentiende eeuw en zal nu ten onder gaan. We leven in een 'posthistorische wereld'. Dit bezwaar versterkt de gedachte – die ook bij enkele belangrijke historici leeft – dat de strijd al is verloren en dat het geschiedenisonderwijs maar beter helemaal kan worden afgeschaft.

Belangstelling voor geschiedenis is op z'n best een oude-mannenkwaal. En zo mogen we kiezen uit tuchteloosheid of vruchteloosheid. Het gevolg van deze verwarring is de opmerkelijke dictatuur van het nu en hier, het zogenaamde presentisme. Bijna tien jaar geleden merkte Rudy Kousbroek al eens op dat in Nederland, in tegenstelling tot allerlei andere landen, vooral de gedachte leeft dat weinig uit het verleden nog interessant of waardevol kan zijn: „Dat is wat in dit land dat eigenaardige gevoel geeft dat er een dimensie ontbreekt.” In het openbare debat is de continuïteit met het verleden nagenoeg afwezig.

Een dergelijke continuïteit wordt doorgaans gevonden in een canon: een geheel aan kennis en inzichten, aan ordening en interpretatie van het verleden. Daaraan dienen we meteen toe te voegen dat een dergelijk geheel niet onveranderlijk is. Integendeel, een canon mag en kan niet worden gecanoniseerd. Essentieel is juist dat deze voortdurend onderwerp is van reflectie. Wie en wat verdienen een plek in de canon en waarom? Michaël Zeeman zei hierover eens: „De canon leert geen vaststaande grootheden, de canon onderwijst lezen, kijken en luisteren, dat is kritisch oordelen.” De canon nodigt uit tot kritiek, tot aanvulling en in ieder geval tot gebruik.

We hebben geprobeerd een beknopte canon te formuleren voor de 'Nederlandse' geschiedenis. Bij de samenstelling hebben drie criteria een rol gespeeld. Hoe heeft het huidige Nederland zich gevormd? Welk politiek-bestuurlijk systeem was in dit gebied overheersend? Welke ontwikkelingen hebben de Nederlandse samenleving sterk beïnvloed? Aan deze proeve van een canon zouden we een motto willen meegeven dat aan Willem van Oranje is toegeschreven: 'Hoop is niet vereist om ergens aan te beginnen, succes niet nodig om te volharden.'

Dr. J.Th.M. Bank is hoogleraar vaderlandse geschiedenis aan de Universiteit Leiden. Dr. P. de Rooy is hoogleraar Nederlandse geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam.

1. TIJD VAN JAGERS EN BOEREN PREHISTORIE, TOT 50 VOOR CHR.

'Nederland' is een rivierdelta. Drie grote rivieren – de Rijn, de Maas en de Schelde – monden hier uit in de Noordzee. Een dergelijk landschap, met een lange zee kust en 'brede rivieren die traag door oneindig laagland gaan' (H. Marsman), nodigt uit tot scheepvaart.

In de prehistorie ontstaan grote veengebieden achter de duinenrij. Vanuit verder weg gelegen streken komen soms groepen mensen om te jagen. Langzamerhand ontstaan de eerste sporen van bewoning. Mensen kunnen in deze drassige gebieden wonen door heuvels (terpen) op te werpen. Eerst leven zij van de jacht en de visserij, later ook van de landbouw. Verder weten we eigenlijk weinig tot niets van hen. De 'voorgeschiedenis' blijft een onoplosbaar mysterie.

2. TIJD VAN ROMEINEN EN GERMANEN CA. 50 VOOR CHR. – 500 NA CHR.

Rondom de Middellandse Zee ontstaat een enorm Romeins Imperium, dat zich langzaam uitbreidt, ook naar het noorden. Omstreeks 50 voor Chr. wordt de (Oude) Rijn bereikt. Dat is dan de grensrivier tussen het Romeinse Rijk en 'barbaarse' gebieden.

De Romeinen zijn de eersten die over deze streken en hun bewoners gaan schrijven. Zo weten we dat er in 'Germanië' (land van de Germanen) verschillende stammen wonen, zoals de Friezen in het noorden, de Bataven in het oosten en de Cananefaten in het westen. Later zouden de Bataven worden vereerd als de eerste opstandige en vrijheidslievende voorvaders van de Nederlanders.

De Germanen raken weliswaar onder het juk van de Romeinen, maar ze profiteren er ook van. Deze periode brengt rust, wegen en handel. Er is een begin van stadsvorming, op plekken waaruit later Maastricht, Nijmegen en Utrecht groeien.

Het Romeinse Rijk begint vanaf ongeveer 250 in het noorden te bezwijken en rond 400 is het eigenlijk wel afgelopen met het Romeinse gezag in deze streken. Hierna is de situatie weer erg chaotisch. Verschillende stammen trekken door de noordelijke gebieden en verlaten deze weer. Met de Romeinen lijkt ook de beschaving zich terug te trekken. Het leven is voor de bewoners beduidend moeilijker, ook door een kouder en natter klimaat. Storm en overstroming teisterden de Lage Landen. Grote stukken land spoelen weg, nederzettingen raken verlaten, moerassen groeien aan, het bos rukt weer op.

3. TIJD VAN MONNIKEN EN RIDDERS 500-1000

Berichten komen nu niet langer van Romeinse schrijvers, maar van christelijke monniken. De Lage Landen worden 'gekerstend'. De Angelsaksische (Engelse) bisschop Bonifatius is de beroemdste missionaris, vooral omdat gewelddadige Friezen hem in 754 bij Dokkum vermoorden bij een uit de hand gelopen rooftocht. Het bloed der martelaren dient doorgaans als inkt voor de geschiedschrijver. Eveneens bekend is de Angelsaksische missionaris Willibrord, die bisschop wordt in Utrecht en daarmee deze stad een centrumfunctie in de Lage Landen geeft.

Langzaam komt er weer wat meer orde en structuur, vooral doordat in de 'Frankische' (Franse) gebieden een nieuw rijk ontstaat. Dit rijk zal zich over grote delen van Europa uitbreiden, vooral onder Karel de Grote. Deze wordt in 800 zelfs als keizer in Rome gekroond, waardoor de glans van het vroegere Romeinse Rijk op hem afstraalt. Zijn enorme keizerrijk valt al snel weer uit elkaar.

In de Lage Landen begint men met allerlei grote werken om het water te beheersen: dijken, sloten en droogleggingen. De landbouw kan zich daardoor uitbreiden. Het legt de basis voor gemeenschappelijk waterbeheer als een vroege vorm van 'democratie'. Hierin wordt vaak het begin gezien van het 'poldermodel'. Europa is in die tijd een lappendeken van min of meer zelfstandige gebieden, bestuurd door adellijke lieden als graven en hertogen en soms door een bisschop. In het algemeen geldt een Frankisch bestuursmodel, dat de kiem legt voor de standenmaatschappij, waarin adel ('ridders'), geestelijkheid en boeren/burgers verschillende rechten en plichten hebben. Het graafschap Holland wordt steeds belangrijker. Zee- en riviervaart brengen geld en dus macht voor gebiedsuitbreiding. Regelmatig zijn er grote conflicten tussen graafschappen, hertogdommen en bisdommen. Geld en geweld bepalen nu eenmaal vaak de loop van de geschiedenis.

4. TIJD VAN STEDEN EN STATEN 1000-1500

De rijkste en machtigste gebieden liggen aanvankelijk in de zuidelijke Lage Landen, in Vlaanderen en Brabant. Ze verwerven welvaart en aanzien door handel op Engeland en Italië. De steden in de noordelijke Nederlanden gaan vanaf 1200 ook groeien. Diverse steden raken betrokken bij een internationaal netwerk van handelssteden, de Hanze, die de kuststeden van de Oostzee en Noordzee verbindt. Vanaf 1300 gaat het steeds beter met de economie van het gewest Holland. De steden worden hier groter en rijker, met Amsterdam voorop. In deze steden komen steeds

meer 'burgers' (kooplieden en ambachtslieden) die burgerrecht verwerven, waardoor ze kunnen toetreden tot een gilde (een organisatie van beroepsgenoten). De steden zijn langzamerhand machtig genoeg om zich vrijer op te stellen tegenover adel en vorst. Vandaar het gezegde 'stadslucht maakt vrij'.

De graven, hertogen en bisschoppen in de Lage Landen krijgen omstreeks 1400 te maken met de hertogen van Bourgondië, uit Oost-Frankrijk. Stap voor stap brengen zij verschillende 'Nederlandse' gewesten onder hun gezag, deels door handige huwelijken te sluiten, deels door de gebieden te veroveren.

Vanaf 1464 bespreken de noordelijke 'Bourgondische' gewesten hun gezamenlijke belangen in de 'Staten-Generaal'. Omstreeks 1540 heeft Karel V, als erfgenaam van zowel de Bourgondische hertogen als de Habsburgse (Duitse) keizers, zeventien adellijke titels in de Lage Landen in handen. Deze Karel V, koning en keizer over grote delen van Europa, behandelt de Nederlanden min of meer als een eenheid, los van zijn 'Duitse' gebieden.

Hoewel het allemaal heel anders had kunnen lopen, ligt hier toch het begin van een staat die ruwweg het gebied bestrijkt van het huidige België en Nederland.

5. TIJD VAN ONTDEKKERS EN HERVORMERS 1500-1600

In 1555 doet keizer Karel V afstand van de troon. Zijn opvolger, zoon Filips II, bestuurt vanuit Spanje een enorm rijk, met ook grote gebieden in Italië en de Lage Landen en in Midden- en Zuid-Amerika. Filips is voortdurend in oorlog met de Turken, de Fransen en de Engelsen. Daarnaast krijgt hij te maken met de opkomst van religieuze protestbewegingen. Volgens deze 'protestanten' is de rooms-katholieke kerk in de ban geraakt van corruptie en machtswellust.

In de Noordelijke Nederlanden begint de Reformatie (hervorming) van het christelijk geloof bij monniken, 'broeders des gemenen levens', in Overijssel die een 'Moderne Devotie' van soberheid en eenvoud prediken. In steeds fellere conflicten onder christenen bepleit de Rotterdamse monnik Desiderius Erasmus, om zijn geleerdheid in heel Europa vermaard, verdraagzaamheid en milde ironie. De eerste protestanten zijn 'doopsgezinden', die de bijbel aandachtig lezen en zich laten dopen na een persoonlijke geloofsbelijdenis.

De belangrijkste hervorming komt echter opzetten vanuit Vlaanderen. Die is geïnspireerd door Johannes Calvijn uit Genève, die de nadruk legt op de directe band tussen God en gelovige, wat wil zeggen dat er geen gewijde priester meer nodig is als onmisbare bemiddelaar. Calvinistische predikanten zullen zich in een Hervormde Kerk verenigen.

Als streng katholiek is Filips II fel tegen deze 'ketteren', die in 1566 in opgewonden geloofsijver allerlei kerken bestormen en daar de beelden kapotslaan in een Beeldenstorm. Filips laat hard terugslaan. Hij stuurt een Spaanse legeraanvoerder, de Hertog van Alva, naar de Lage Landen om de bewoners tot gehoorzaamheid aan koning en kerk te dwingen. Alva kent weinig pardon. Honderden opstandige protestanten worden ter dood veroordeeld. De belastingen gaan met tien procent omhoog (de 'tiende penning'). Dit verergert de onrust, die langzaam overgaat in een 'Opstand', die later de naam Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) krijgt. Omdat Filips II zijn aandacht en geld over zoveel gebieden moet verdelen, lukt het hem niet de Opstand te onderdrukken.

De rijkste en machtigste edelman in de Nederlanden, prins Willem van Oranje, ontwikkelt zich tegen wil en dank tot leider van de opstandelingen. Daarmee begint de nauwe band tussen de Oranje-dynastie en Nederland. Willem van Oranje leidt weliswaar de strijd tegen de 'Koning van Hispanje', maar hij probeert ook verzoenend op te treden. Hij is tegen religieuze scherpslijperij, zowel van katholieken als van protestanten.

Het eerste succes in de Opstand komt in 1572 met de verovering van Den Briel door Watergeuzen, een zeelegertje van gevluchte protestantse edelen en piraten. In 1579 verenigen zeven noordelijke gewesten zich op aandrang van Holland tot een Unie van Utrecht, om zich te verdedigen tegen de Spaanse troepen. De tekst van dit unieverdrag valt te beschouwen als de eerste grondwet van de noordelijke Nederlanden. De zuidelijke gewesten voelen meer voor een verzoening met Filips II. Hier tekent zich de latere breuk af tussen 'Nederland' en 'België'.

De Staten-Generaal van de zeven gewesten zeggen in 1581 de gehoorzaamheid aan de Spaanse koning op, in een Plakkaat van Verlatinghe. Dit leidt ertoe dat Filips een prijs zet op het hoofd van Willem van Oranje. Deze wordt in 1584 in Delft vermoord. Sindsdien laten overleden Oranjes zich in een Delftse grafkelder bijzetten.

De moord op Willem van Oranje kan de onafhankelijkheid van de noordelijke Nederlanden echter niet meer tegenhouden. De kracht van dit nieuwe land blijkt uit een geweldige expansie van de handelsvloot naar verre gebieden. Beroemd is de tocht van twee Hollandse schepen die proberen 'Indië' te bereiken via de Poolzee. Na een barre overwintering op Nova Zembla, in het 'Behouden Huys' (1596/1597), keert slechts een handjevol ontdekkingsreizigers heelhuids terug. Maar de expansiedrift blijft. De jacht op koloniën in Oost en West is geopend.

6. TIJD VAN REGENTEN EN VORSTEN

1600-1700

In 1648 sluiten Spanje en 'de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden', ruwweg het gebied van het huidige Nederland, de Vrede van Munster. De Republiek krijgt definitief erkenning als zelfstandig land. In deze Republiek speelt de Gereformeerde Kerk al decennia een belangrijke rol. In 1618 en 1619 stelt deze kerk, in opdracht van de Staten-Generaal, op de Synode van Dordrecht de inhoud van het 'ware geloof' vast, in een belijdenis die alle protestanten moeten accepteren. Hier valt ook het besluit voor een officiële vertaling van de bijbel, de Statenbijbel, die de gelovige in staat stelt zelf de bijbel te lezen. Deze vertaling is van grote invloed geweest op de ontwikkeling van de Nederlandse spreek- en schrijftaal. De nieuwe bestuurders handhaven 'gewetensvrijheid', wat betekent dat zij ook andere geloofsovertuigingen toelaten. Dat moet ook wel, want aanvankelijk was ongeveer de helft van de bevolking nog katholiek. Hierdoor komt de Republiek in Europa als zeer tolerant bekend te staan – sindsdien beschouwen Nederlanders dit als een nationale deugd. In de Republiek verschijnen veel boeken die elders verboden zijn, van filosofie tot pornografie.

Daarnaast is het land opvallend rijk en daardoor machtig: met geld zijn legers in te huren en vloten uit te rusten. De Republiek kan daardoor een belangrijke rol in Europa spelen. De rijkdom neemt nu zelfs snel toe. De economie groeit krachtig, vooral ook door de ontwikkeling van de handel op Azië, langs de zuidelijke route, om Afrika heen. In 1602 wordt een speciale onderneming opgericht, de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC), met kantoren in Kaapstad, Decima (in Japan), Sri Lanka en Indonesië. De handel in 'specerijen' levert veel geld op. Later wordt ook een West-Indische Compagnie (WIC) gesticht, die negerslaven uit West-Afrika naar Midden-Amerika laat vervoeren om te werken op suikerplantages. De wortels van honderdduizenden huidige Nederlanders liggen daardoor in 'Oost-Indië' (Indonesië) en 'West-Indië' (Suriname, Antillen).

In de 17de eeuw floreert ook de cultuur. Dankzij de opdrachten van rijke burgers komt de schilderkunst tot grote bloei. Werken van Hollandse meesters als Rembrandt van Rijn en Johannes Vermeer trekken nog altijd drommen kunstliefhebbers uit de hele wereld. Ook de wetenschap ontwikkelt zich snel, vooral als die nuttig is, zoals de lenzen die Antonie van Leeuwenhoek slijpt voor microscopen. Vanaf die tijd komt Nederland bekend te staan als een land van molens, die graan malen, grote meren leegscheppen, hout zagen en zaden uitpersen. De mechanisatie van de economie neemt hiermee een aanvang. Dankzij deze veelzijdige bloei in economie en cultuur gaat

deze periode de geschiedenis in als de Gouden Eeuw. Opvallend is dat Nederland in die tijd geen koning heeft, terwijl in allerlei grote Europese landen juist koningen hun absolute macht vestigen. De Republiek kent een 'stadhouder', meestal een Prins van Oranje. Van oorsprong treedt de stadhouder op als plaatsvervanger van de koning, maar in de Republiek is hij in dienst van de regenten (bestuurders) van de verschillende steden, gewesten en de Staten-Generaal. De stadhouder moet zijn macht met de regenten delen, wat regelmatig tot conflicten leidt. Soms wordt het Huis van Oranje overal buiten gehouden, in de zogenoemde 'stadhouderloze tijdperken'. Andere keren nemen de Oranjes het bestuur bijna helemaal over, zoals in 1672, wanneer aanhangers van Oranje de machtige regent Johan de Witt en zijn broer Cornelis vermoorden. Oranje zal Nederland regelmatig verbinden én verdelen – pas in de twintigste eeuw bereikt deze familie een onaantastbare positie als symbool van nationale eenheid.

7. TIJD VAN PRUIKEN EN REVOLUTIES

1700-1800

In de Republiek groeit in de 18de eeuw de gedachte dat het niet langer goed gaat met het land, al is het maar omdat andere landen economisch harder groeien. Vooral de overwinning van een Engelse vloot op de Nederlandse, in 1780, wordt gezien als bewijs dat het land in verval is.

Een nieuwe stroming komt op, die van de 'patriotten'. Zij wensen dat alle burgers terugkeren naar de traditionele liefde voor het vaderland. Daarbij verenigen zij twee politieke opvattingen. Ten eerste pleiten ze voor herstel van oude burgerrechten, die zouden zijn aangetast door de stadhouder en diens partijgenoten. Ten tweede pleiten ze voor nieuwe, 'democratische' rechten, met grotere zeggenschap voor grote delen van de bevolking. Dit zijn opvattingen die dan ook in Frankrijk en de Verenigde Staten klinken.

De nieuwe opvattingen leiden tot een reeks conflicten tussen de patriotten en de prinsgezinden. Beide partijen vinden steun bij andere landen. Pruisen en Engeland steunen Oranje. Frankrijk, waar na de Franse Revolutie in 1789 een revolutionair bewind heerst, steunt de patriotten.

In 1795 wordt Nederland door Franse legers 'bevrijd'. Revolutionaire patriotten, de 'democraten', plegen in 1798 een echte staatsgreep. Zij kondigen een grondwet af – de eerste moderne constitutie in de Nederlandse geschiedenis. Het land is voortaan 'een en ondeelbaar'.

Niet langer is de Republiek een unie van verschillende zelfstandige gewesten. Er komt een scherpe scheiding tussen de staat en de kerk, waarmee de Gereformeerde Kerk haar bevoorrechte positie verliest.

Iedereen is in principe te benoemen in elke politieke functie. Alle Nederlanders, onder wie voor het eerst ook joden, krijgen burgerrechten, wat opheffing van standsverschillen betekent. Soms moet een land een stevig handje worden geholpen om verder te kunnen.

8. TIJD VAN BURGERS EN STOOMMACHINES 1800-1900

De democratische grondwet stelt in de praktijk aanvankelijk nog weinig voor. Nederland komt in een maalstroom terecht van grote militaire expansie van Napoleon. De Fransen laten zich steeds meer gelden in Nederland. In 1810 volgt volledige inlijving bij Frankrijk. Nederland heeft veel te danken aan de Franse tijd. Voor het eerst wordt overal op dezelfde manier recht gesproken en belasting geheven. Er komt een burgerlijke stand en een kadaster. Maten en gewichten zijn voortaan overal hetzelfde. Het onderwijs wordt nationaal geregeld.

Rusland, Oostenrijk en Engeland verslaan Napoleon in 1813. Nederland krijgt zijn onafhankelijkheid terug, zo beslissen de Europese machthebbers op het Congres van Wenen. De zoon van de laatste Oranje-stadhouder keert uit ballingschap terug. Wanneer vervolgens Napoleon nog één keer weet op te rukken, worden Nederland en België verenigd in een Koninkrijk der Nederlanden onder koning Willem I. Zijn zoon neemt deel aan de slag bij Waterloo (1815), waar Napoleon definitief ten val komt. De prins raakt hierbij gewond en groeit dus uit tot held.

Het verenigd koninkrijk blijkt geen succes. In 1830 komen katholieken en moderne liberalen in het zuiden in opstand tegen de overheersende koning en het arrogante noorden. België verklaart zich onafhankelijk. Nederland erkent deze afscheiding pas in 1839, waarmee de huidige grenzen van Nederland definitief vastliggen.

Aanvankelijk kost het grote moeite de economie van Nederland, die ernstig heeft geleden door alle oorlogen, weer op gang te brengen. Nieuwe problemen lijken te ontstaan als in 1848 overal in Europa grote revoluties uitbreken, als roep om meer politieke en sociale rechten (Frankrijk) en nationale eenheid (Duitsland). Om te voorkomen dat Nederland opnieuw in dit soort onrust terechtkomt, krijgt de liberale politicus J.R. Thorbecke van een bezorgde koning Willem II de opdracht een moderne, 'democratische' grondwet op te stellen. Deze legt de basis van het politieke stelsel dat in Nederland nog altijd bestaat: een constitutionele monarchie met een parlementair stelsel. De koning(in) opereert voortaan onder verantwoordelijkheid van de ministers. De macht van het parlement neemt sterk toe. Vooralnsnog is het kiesrecht echter zeer beperkt: 2,5 procent van

de bevolking mag meedoen aan verkiezingen. Geleidelijk verwerven de liberalen een groter overwicht in het parlement. Allerlei handelsbeperkingen weten zij op te ruimen. De industrie streeft langzaam de handel en de landbouw in belang voorbij. Fabrieken verrijzen alom. Stoommachines nemen daarin een steeds belangrijker plaats in. Kanalen, spoorlijnen en telegraafkabels spannen een netwerk door het land. De economie groeit gestaag, de welvaart neemt weer toe.

In de tweede helft van de negentiende eeuw houden drie 'kwesties' het land verdeeld. Om te beginnen is dat de schoolstrijd. Orthodoxe protestanten (en katholieken) willen dat hun kinderen op een school 'met den Bijbel' worden opgevoed. Liberalen zijn hiertegen, omdat het volk dan verdeeld zou raken in rivaliserende groepen gelovigen. De strijd spitst zich toe op de vraag of de Staat subsidie moet geven aan christelijke scholen die gelovigen zelf mogen oprichten. Om dit af te dwingen, ontstaat de eerste politieke partij, de Anti-Revolutionaire Partij (ARP, 1878), opgericht door Abraham Kuyper. Andere groepen gaan nu ook politieke partijen oprichten om hun doelen te bereiken. Dan is er de kiesrecht kwestie. Steeds luider klinkt de roep om uitbreiding van het kiesrecht, wat meer mensen een stem in de politiek moet geven. De meeste liberale politici zijn daar niet voor, omdat zij armen en lager opgeleiden niet erg capabel vinden om invloed uit te oefenen op de ingewikkelde politieke besluitvorming. Desondanks wordt, naarmate het opleidingspeil van de bevolking stijgt, het kiesrecht mondjesmaat uitgebreid.

Tot slot is er de sociale kwestie. Het schamele lot van arbeiders vraagt dringend om verbetering. Uitbuiting moet worden voorkomen en bestreden, onder meer door een verbod op kinderarbeid (1874), een Arbeidswet (1889) en invoering van de leerplicht (1900). Een menswaardiger volkshuisvesting vergt subsidies van de overheid. De Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SDAP) onder leiding van P.J. Troelstra zal zich vanaf 1894 sterk maken voor de arbeidende klasse. De Nederlandse buitenlandse politiek is neutraal. Het land kiest zorgvuldig geen partij in de vele conflicten binnen Europa. In de tropische gebieden worden de koloniën intussen fors uitgebreid. In Oost-Indië, het huidige Indonesië, komt een steeds groter gebied direct onder Nederlands bewind te staan. Het levert een krachtige bijdrage aan de Nederlandse economie, waaruit grote multinationals als Shell en Unilever voortkomen. Dit alles gaat gepaard met grootschalige repressie tegen de 'inlandse' bevolking. Met name op Atjeh (West-Sumatra) brengen de Nederlanders duizenden mensen om het leven. In West-Indië, het huidige Suriname en de Antillen, wordt in 1863 na lange aarzeling de slavernij afgeschaft.

9. TIJD VAN WERELDOORLOGEN

1900-1950

Nederland weet in de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) neutraal te blijven. In deze moeilijke jaren komt een einde aan de drie slepende kwesties. Bij de Pacificatie van 1917 wordt geruild. Protestant en katholieken bereiken dat hun 'confessionele' scholen net zoveel subsidie krijgen als openbare scholen. Liberalen en socialisten halen het algemeen kiesrecht binnen. Aanvankelijk gaat het alleen om kiesrecht voor mannen, maar vanaf 1919 geldt het ook voor vrouwen.

De nieuwe democratie stelt veel mensen al snel teleur. Dit komt vooral in de jaren dertig tot uiting, als blijkt dat ook een democratisch parlement geen oplossing weet te bieden voor de grote economische crisis, die zeer velen langdurig werkloos maakt. Daardoor komen er nieuwe groepen op, zoals de NSB (Nationaal Socialistische Beweging) onder leiding van Anton Mussert, die zich laat inspireren door het Italiaanse fascisme en Duitse nationaal-socialisme.

Nederland blijkt, ondanks een volgehouden neutraliteit, niet buiten de Tweede Wereldoorlog te blijven. In mei 1940 trekken Duitse troepen binnen. Koningshuis en regering vluchten naar Londen. Het is een ellendige periode van onderdrukking, roof en moord. Vooral het systematisch wegvoeren en vermoorden van joodse Nederlanders is een trauma gebleven. Anne Frank, die tot haar deportatie een dagboek heeft bijgehouden, is uitgegroeid tot symbool van de Bezetting. In september 1944 wordt het zuiden van het land bevrijd door geallieerde troepen. Na een hongervinter in het noorden volgt de bevrijding van de rest van het land in 1945.

Intussen hebben Japanse troepen Nederlands Indië veroverd en bezet (1942-1945). Na de verdrijving van Japan, door Engelse en Amerikaanse troepen, blijkt hier inmiddels een sterk streven naar onafhankelijkheid te zijn opgekomen. In 1945 roepen nationalisten de Republiek Indonesië uit. Nederland wenst hieraan aanvankelijk niet toe te geven, maar na twee politieke acties en een klassieke guerrillaoorlog volgt in 1949, onder sterke druk van de VS, erkenning van de onafhankelijkheid van Indonesië. Amerikaanse druk is ook nodig om in 1962 het laatste stukje Indonesië, Nieuw-Guinea, af te staan. Suriname en de Antillen blijven onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden, maar krijgen in 1954 een zekere zelfstandigheid.

In de jaren zeventig groeit de overtuiging dat deze gebieden onafhankelijk moeten worden. Suriname wordt dat in 1975. De Antillen blijven binnen het Koninkrijk. Over hun positie wordt nog steeds gesteggeld en druk vergaderd.

De toekomst van Nederland ligt in een voortgezet bondgenootschap met de voormalige partners uit de Tweede Wereldoorlog. De veiligheid wordt verzekerd door militaire samenwerking van enkele Europese landen met de Verenigde Staten, waarvoor in 1949 de NAVO wordt opgericht. Nauwe economische samenwerking begint met een EGKS (Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal) in 1952. Het moet de verhoudingen in Europa verbeteren, na een halve eeuw van verwoestende wereldoorlogen. Een volgende stap wordt gezet in 1957 met de oprichting van de EEG (Europese Economische Gemeenschap), vastgelegd in het Verdrag van Rome.

10. TIJD VAN TELEVISIE EN COMPUTER

1950-2000

De Nederlandse samenleving is verzuimd in de jaren vijftig. Vier verschillende levensovertuigingen maken de dienst uit: katholieken, gereformeerden, liberalen en sociaal-democraten. De zuilen vormen vlechtwerken van organisaties die het hele leven van de eigen groep willen omspannen – van de zuigelingenverzorging, via de scholen, vakbonden en omroepen tot en met begrafenisfondsen.

Verzuiling kan de tegenstellingen binnen een samenleving, aanwakkeren, terwijl het na de Tweede Wereldoorlog juist dringend nodig is samen te werken aan de wederopbouw van het land. Dit lukt dankzij nauwe samenwerking tussen de elites van de verschillende zuilen. Zo komt een succesvolle economische en sociale modernisering van Nederland tot stand, waarin premier Willem Drees (PvdA) een belangrijke rol speelt.

Aan de stabiliteit van de jaren vijftig komt vanaf de jaren zestig een einde. De zuilen vallen uit elkaar door een soort betonrot: steeds meer mensen nemen de vrijheid er eigen overtuigingen op na te houden ('individualisering'). Snelle ontkerkelijking volgt. Introductie van 'de pil' leidt tot grotere vrijheid in de relatie tussen vrouwen en mannen. De elite, uitgedaagd door een nieuwe opstandigheid van de jeugdcultuur, verliest aan gezag. De razendsnel opkomende televisie maakt zichtbaar dat conflicten ('polarisatie') het moderne leven tekenen, in plaats van samenwerking ('consensus').

Deze ontzuiling verandert ook het politieke leven, waarbij politieke partijen niet langer kunnen rekenen op een stabiele achterban, maar op jacht moeten naar steeds wispelturiger kiezers.

De nieuwe vrijheid in het persoonlijk leven is mogelijk door een sterke uitbreiding van de verzorgingsstaat. Allerlei sociale wetten (Bijstand, WAO, enz.) bieden een grotere bestaanszekerheid. Dit vergt echter veel geld, terwijl de economie tegelijk ingrijpend verandert. Er komen steeds minder boeren en ook de

werkgelegenheid in de 'oude' industrie (waaronder scheepsbouw en textiel) krimpt snel door zware internationale concurrentie. Nederland moet omschakelen naar een nieuwe economie, met een groter gewicht voor moderne dienstverlening en technologie. Door deze omschakeling groeit het aantal werklozen en arbeidsongeschikten.

Hoe afhankelijk het land is van de internationale economie blijkt vooral in 1973, als Nederland in een oliecrisis even geen olie meer krijgt van Arabische landen. Pogingen stevig te bezuinigen op de uitgaven van de overheid willen niet erg lukken. Het benodigde geld komt deels uit de opbrengst van aardgas, maar de overheid moet ook veel geld lenen, wat tot een geweldige staatsschuld leidt.

In 1982 wordt een Akkoord van Wassenaar gesloten – een nieuwe Pacificatie, deze keer tussen de werkgevers en de werknemers. Zij vinden elkaar in de opvatting dat de loonkosten fors naar beneden moeten om bedrijven weer internationaal concurrerend te maken. Werkgevers maken deeltijdwerk mogelijk, in ruil waarvoor werknemers genoeg nemen met zeer matige loonstijging. Sommigen noemen dit akkoord het begin van het poldermodel, terwijl anderen het mooier vinden dit te zien als uitvloeisel van een eeuwenoude traditie van 'typisch Nederlands' overleg. Hoe dat ook zij, na verloop van tijd begint de economie weer te groeien. Onder het motto 'werk, werk, werk' stimuleert de overheid dat zoveel mogelijk mensen een baan hebben. Het aantal deeltijdbanen groeit snel, vooral voor vrouwen. De economie moderniseert in hoog tempo, mede dankzij de communicatierevolutie: iedereen gaat op internet en begint elkaar mobiel te bellen, wat onder meer leidt tot zoveel pratende mensen in de trein en op straat. Nederland raakt steeds meer vergroeid met Europa. Dit blijkt niet alleen uit de nadruk op betere verbindingen (uitbreiding Schiphol, aanleg Betuwelijn en hogesnelheidslijn). Het symbool bij uitstek van deze nieuwe verwevenheid is de afschaffing van de nationale munt, de gulden, en de invoering van de euro per 1 januari 2002.

Ondanks de werkloosheid in de jaren zestig en zeventig zijn voor het ongeschoolde, vaak vuile werk onvoldoende arbeiders te vinden. Grote bedrijven beginnen werknemers te halen uit landen rondom de Middellandse Zee, vooral uit Turkije en Marokko. Dit is het begin van een grootscheepse immigratie. In het midden van de jaren zeventig komen ook grote aantallen inwoners van Suriname naar Nederland, die geen vertrouwen hebben in de toekomst van hun onafhankelijke land. Ook van elders komen mensen naar het 'vrije', rijke Westen. In betrekkelijk korte tijd veranderen aard en kleur van de samenleving. Vooral in de Randstad ontstaat een multiculturele samenleving.

In tal van landen rijst protest tegen deze immigratie. Ook in Nederland valt dit geluid te horen, dat kort na het jaar 2000 steeds luider klinkt. Het vormt de achtergrond van brede steun voor een buitenstaander in de politiek, Pim Fortuyn, die in 2002 grote aanhang verwerft, maar vlak voor de verkiezingen wordt vermoord. Na de moord op de gebroeders De Witt in 1672 is dit de eerste politieke moord in de Nederlandse geschiedenis.

De verhoudingen in Nederland worden harder in de eerste jaren van 21ste eeuw. Voor de toelating van 'vreemdelingen' gelden nieuwe, strengere regels. De druk op aanwezige migranten neemt toe om 'in te burgeren'. Verschillende terroristische aanslagen in de wereld, waaronder die in New York en Washington (11 september 2001), leiden ook in Nederland tot spanningen met de moslimgemeenschap. Nederland en 'Europa' zijn economisch gezien een vrij groot succes. Maar deze samenwerking gaat nauwelijks gepaard met een gemeenschappelijke buitenlandse politiek. Bovendien is Nederland, vooral na het einde van de Koude Oorlog in 1989, beducht voor een kloof tussen Europa en de Verenigde Staten.

Bij elkaar leidt dit tot een zeer ingewikkelde situatie. Aan burgeroorlogen in voormalig Joegoslavië moeten de Verenigde Staten ten slotte een eind maken. Buitengewoon pijnlijk is dat Nederland troepen levert voor een vredesmissie in Bosnië, maar in 1995 niet weet te verhinderen dat Serviërs zeventuizend moslimmannen uit Srebrenica vermoorden. De Amerikaanse strijd in Irak, vanaf 2003, verdeelt Europa sterk. Engeland en Nederland steunen de aanval, Frankrijk en Duitsland verklaren zich ertegen. Het is tekenend voor Nederland én Europa dat de verschillende landen worstelen met de vraag hoeveel onafhankelijkheid zij willen behouden en hoeveel zijn wensen op te geven.

Hoe dit ook verdergaat, een historische parallel valt wel te trekken: zoals de Lage Landen ooit een gemeenschap vormden binnen het grote keizerrijk van Karel V, zo ontwikkelt Nederland zich nu steeds verder tot een welvarend maar klein gewest binnen een steeds grotere Europese Unie.

Wilt u reageren? Heeft u iets toe te voegen aan c.q. af te dingen op deze canon?

E-mail: canon@nrc.nl.

Brieven: Redactie Zaterdag Bijvoegsel, Postbus 8987, 3009 TH Rotterdam.

De indeling in tien tijdvakken is, met een enkele kleine wijziging, overgenomen uit het Advies van de Commissie Historische en Maatschappelijke vorming (voorjaar 2001).

DE UNIVERSELE VERKLARING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS

Verkorte versie

- artikel 1* – Iedereen wordt vrij en met gelijke rechten geboren.
- artikel 2* – De mensenrechten gelden voor iedereen, waar ook ter wereld.
- artikel 3* – Je hebt recht op leven, op vrijheid en op veiligheid.
- artikel 4* – Slavernij is verboden.
- artikel 5* – Marteling is verboden, net als wrede en vernederende behandeling en bestraffing.
- artikel 6* – Je hebt recht om erkend te worden voor de wet, waar je ook bent.
- artikel 7* – De wet is voor iedereen gelijk en moet iedereen gelijke bescherming bieden.
- artikel 8* – Als je onrecht wordt aangedaan heb je recht op rechtshulp.
- artikel 9* – Je mag niet zomaar worden opgesloten of het land uitgezet.
- artikel 10* – Als je terecht moet staan, heb je recht op een eerlijke en openbare rechtszaak met een onafhankelijke en onpartijdige rechter.
- artikel 11* – Je bent onschuldig tot het tegendeel is bewezen.
- artikel 12* – Je hebt recht op privacy en bescherming van je goede naam.
- artikel 13* – Je mag je vrij verplaatsen in je eigen land, je mag overal naartoe.
- artikel 14* – Als je rechten worden bedreigd, mag je vluchten naar een ander land.
- artikel 15* – Je hebt recht op een nationaliteit.

- artikel 16* – Je mag trouwen en een gezin stichten met wie jij wilt.
- artikel 17* – Je hebt recht op eigendom.
- artikel 18* – Je mag je eigen godsdienst kiezen of van godsdienst veranderen.
- artikel 19* – Je hebt het recht op informatie en je mag je eigen mening vormen. En je hebt ook het recht om die te uiten.
- artikel 20* – Je mag lid worden van een vereniging en er zelf een oprichten.
- artikel 21* – Iedereen mag meedoen aan de verkiezingen en zichzelf daarvoor verkiesbaar stellen.
- artikel 22* – Je hebt recht op de economische, culturele en sociale voorzieningen in je land.
- artikel 23* – Je hebt recht op werk en een studie naar keuze.
- artikel 24* – Je hebt recht op rust en vrije tijd.
- artikel 25* – Je hebt recht op genoeg inkomen om van te leven.
- artikel 26* – Je hebt recht op onderwijs.
- artikel 27* – Je hebt het recht om te genieten van kunst en cultuur.
- artikel 28* – Landen moeten ervoor zorgen dat de mensenrechten kunnen worden nageleefd.
- artikel 29* – Je dient ervoor te zorgen dat ook de rechten van andere mensen kunnen worden nageleefd.
- artikel 30* – Geen van deze rechten mag worden gebruikt om de mensenrechten te vernietigen.